

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ΄.- φύλ. 19 *

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 16 ΤΟΥ ΜΑΗ 1915

* ΑΡΙΘΜΟΣ 564

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΑΔΕΡΦΟΣ ΜΟΥ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. Τί άλλο ;
Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ. Γυρισμοί.
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. 'Ο 'Ιδας.
ΚΩΣΤΑΣ ΝΤΑ-Ι-ΦΑΣ. 'Ο Τάβανος.
ΓΑΥΡΟΣ ΟΡΝΙΘΗΣ. Γράμμα στο 'Νουμά'.
ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΟΠΟΥΛΟΣ. 'Από το Γ' μου βιβλίο «Ζωή
κα 'Αγάπη».
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. 'Η Κατηφορίτσα.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΠΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΓΥΡΙΣΜΟΙ

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΟΝ ΑΛΕΞ. ΖΑΜΙΧΑ

I

Στο κοιμητήριο θά σ'αξ βρω, για στο κατώφλιο
[το παλιό,
της νιότης μου ὠ συντρόφοι!
Και σ'αξ πού τραγουδούσατε μελωδικά στον
[ἀργαλιό,
Πού θησαυρ ἠ τὰ κάλλη σας και τὰ προικιά
[σας λόφοι,
Πουλάκια μέσα στο κλουβί, νυφούλες της ἀ-
[ξέγνιασ'ας,
Τρελλοί σγοποί μου πρώτοι,
Σὲ ποιὲς ἀβιές, παρασκυφτὲς; θά σ'αξ μαντέψω
[τόρα ἐσ'ας,
Σὲ ποιὰ σκοτάδια μνήματα δίχως σταυρὸ προ-
[δότη...

II

'Ω ἄς ἦτανε ἔτσι ἀξέγνοιαστα, στο λιαχτό μου
[ἐκεί ξανά,
II ἢ μιὰ φορὰ ἀπολνοῦσα
Μικρός, χαρτένιο ἔναν ἀετό, — ψυχή μου ἐσὲ
[στ'ἀερινά —
Νά με κοιμίσῃ ἡ Μοῦσα!

Κ' ἐκεῖ νὰ πλέξω σῶνειρο τὸ στίχο μου τὸν ὑ-
[στερνό

Μὲ τὸ παιγνίδι πίσω,
Κεῖτοι παιδὶ και γέροντας κ'ατ' ἀπ' τὸν ἴδιο μου
[οὐρανό,
Νά μὴ ματαξυπνήσω...

III

Στ' Ἀραπογιάννη φτίνοντας τὸ μῶλο, ἀρά-
[ξετέ με,
Συντρόφοι πού γεράσαμε χόρια, ἀμυαλιά δι-
[κή μου,...
Τὰ νιάτα μας ἀγάπες μου παλιές, μ'αἰζ ἄς τὰ
[κλαίμε,
Γυροτοὶ στήν κουραστή μου,
Στὸ θάνατο πηγαίνοντας, σιγὰ σιγὰ ὡς θά
[πλέμε.

Κιόντας στρωμένα θά μαδοῦν τὰ μερτζιανά
[γεράνια,
Πὰ στὰ ρηγά της θάλασσας, χαλκοκρασινισμένα,
Τὴν ὄρα πού θανάβουνε θαμπὰ τὰ περοφάνια.
Στὰ γέρω στοιχειωμένα,
Σεῖς νὰ γυρνάτε, κ'ἀμνοντας πίσω, χωρὶς
[ἐμένα...

M. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Ο ΙΔΑΣ

'Ολοι ὅσοι ἔχουμε γνωρίσει ἀπὸ κοντὰ τὸν
κ. I. Δραγοῦμη, ὅσοι ἔχουμε μελετήσει τὸ
ἔργο του, ὅσοι ἔχουμε βαθύνει στὸν ἀισαλέ-
νιο, σκληρὸ μὰ κι ὀλοκάθαρο, χαρακτήρα του,
ὅσοι μπορούσαμε ν'ἀμυστε σὲ θέση νὰ ἐχτιμή-
σουμε τὴν πλατιά του πολιτικὴ ἀντίληψη και
μόρφωση, ἀναρωτιούμαστε πάντα : Πότε ἐπι-
τέλους θ'ἀν τ' ἀποφάσισε νὰ πολιτευτεῖ ὁ 'Ιδας;
Και νά, πού ἀποφάσισε. Και μεθαύριο
πού θά μπεῖ στή Βουλή, ὄχι ἕνας ἀπὸ τοὺς
πολλοὺς, μὰ μιὰ ξεχωριστή, ἐπιβλητικὴ και
συγκεντρωτικὴ, πολιτικὴ φυσιογνωμία, ἡ ἑλλη-
νικὴ πολιτικὴ θά μπορεῖ νὰ κεντηθεῖ πὼς ἀ-
πόκτησε τὸν πρῶτο πολιτικὸ με συνείδηση, με
χαρακτήρα, με νοῦ (λ' αὐτὰ με ἰὸ ἐπίθετο
«πολιτικὸς» μπροστὰ) πού μπαίνοντας στή
Βουλή θά ξέρει τί ζητάει και τί θέλει και θά

ξέρει ακόμα πώς νάν τὸ θελήσει καὶ πὼς νάν τὸ ζητήσῃ αὐτό.

Ξεχωριστὰ ἐμεῖς οἱ δημοτικιστὲς πρέπει νὰ τὴν πανηγυρίσουμε τὴν ἀπόφαση αὐτῆ τοῦ Ἰδα, ὄχι γιατί ἓνας διαλεχτὸς δικός μας, πὺν θάναι καὶ ὁ πολιτικὸς ἀρχηγὸς μας, μπαίνει στὴ Βουλὴ, μὰ γιατί ἂν ὁ τόπος εὐτυχήσῃ μιὰ μέρα νὰ κυβερνηθῇ ἀπὸ τὸν Ἰδα, τὸ γλωσσικὸ ζήτημα θὰ λυθῇ τελιωτικά. Γιατὶ ὁ Ἰδας ποτισμένος μὲ τὴ δημοτικιστικὴ ἰδεολογία κ' ἔχοντας τὴς πεποιθῆσές του καὶ τὸ θάρρος τῆς γνώμης του, δὲ θὰν τὰ μασήσει, ὅταν ἔρθῃ ὁ καιρὸς ὁ κατάλληλος, τὰ λόγια του, μὰ θὰ μιλήσῃ τσεκουράτα καὶ θὰ χτυπήσῃ στὸ ψαχνό.

Ἐνας Ἰδας μέσα στὴ Βουλὴ εἶναι ἡ καλύτερη ἐγγύηση γιὰ τὸν ἀγώνα μας.

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

Η ΚΑΤΗΦΟΡΙΤΙΣΣΑ

Ἡ πρωτότυπη θεατρικὴ παραγωγή τοῦ φητεῖνου καλοκαιριοῦ ἀνοῖξε μὲ καλοὺς αἰωνοὺς. Ἡ «Παναγία ἢ Κατηφορίτισσα», τὸ νέο δράμα τοῦ Παντελῆ Χόρν, πὺν δόθηκε ἀπὸ τὸ θίασο τῆς Μαρίας Κοτσοπούλη, εἶναι ἔργο μὲ δραματικὴ κίνησι καὶ δύναμι. Χωρὶς ἄλλο ὁ ποιητὴς τῶν «Πετροχρηθῶν» τραῶά μπροστά. Βέβαια παραδρομὲς καὶ ἀτέλειες, ἀρλεφίες καὶ ἀτεχνίες μπουρὶ νὰ βρῇ κανένας καὶ στὸ δράμα αὐτό, μπουρὶ ἀκόμα νὰ φανταστῇ κάτι σφιχτότερο καὶ πὺν στρογγυλεμένο σε μερικὰ καθέκαστα ἔπος καὶ στὸ σύνολο. Μὰ ὅταν δὲ θέλῃ νὰ ξεχνᾷ πὺς ἡ δραματικὴ μας τέχνη, βρίσκεται ἀκόμα στὰ πρῶτα βήματα, ὅταν στοχαστῇ πὺς καὶ ὁ ἄλλα λογοτεχνικὰ εἶδη πὺν καλλιεργημένα, ἔπος λ. χ. στὸ διήγημα, δὲ φτάσαμε ἀκόμα σ' ἓνα σημεῖο, ἔπος νὰ σταματᾷ κανένας σὰν ἐμπρός σε κάτι ὄριμο καὶ σοβαρό- ἢ δυνατὴ ἐντύπωση, πὺν δοκιμάζουμε μπροστά σε μιὰ σειρά δραματικὲς σκηνές τῆς «Παναγίας τῆς Κατηφορίτισσας», κερδίζει σε σημασία. Ὅτι ξεχωρίζει τὸ Χόρν ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὁμοτέχνους του εἶναι πὺς μπουρὶ καὶ συλλαβαίνει τὴ ζωὴ πὺν ἄμεσα καὶ αὐτόρμητα. Βλέπει τὴ σύνθεσή του σε ζωντανὲς εἰκόνες, μπουρὶ καὶ ζητοῦλε τὸ θέμα του σε δράσι, κατορθώνει καὶ συγκεντρώνει τὴ δράσι, σε δραματικὲς στιγμές. Ἔχει τὴν τραγικὴ διάθεση, τὸ χάρισμα νὰ μᾶς κινῇ τὸν ἔλεο μὲ μιὰ νότα ψυχική. Ὅλα αὐτὰ θὰ μπουρούσαν βέβαια νὰ φτάσουν ἓναν ἀνώτερο βαθμὸ, ἢ δράσι, καὶ τὸ θέμα νὰ ζητοῦλε βαθύτερα, λεπτότερα, ἐσωτερικότερα στὰ χέρια ἓνος ἀνώτερου ποιητῆ. Αὐτὸν τὸν ποιητὴ προσμένουμε ἔλοι κιάλας καὶ δὲν τὸ πιστεύω μονάχα στὸ θέατρο. Ὅσο ἔμως δὲ φτάνει ἀκόμα, ἂς φτάνῃ καὶ σε μᾶς νὰ χαίρομε σὰν ἓνα πρόδρομο ἔπος φανερώνει κάποια προσόντα ἀπαραί-

τητα γιὰ τὴ δραματικὴ σκηνή. Τέτοια προσόντα, ἀσυνήθιστα στὴν πρωτότυπη θεατρικὴ δημιουργία, χειροκρότησε καὶ τὸ κοινὸ στὸ νέο ἔργο τοῦ Παντελῆ Χόρν. Συγκλονίστηκε ἀπὸ τὴ δραματικὴ δύναμι μερικῶν σκηνῶν, τοῦ κινήθηκε ὁ ἔλεος ἀπὸ τὴ μοῖρα, τὴ δυστυχία, τὴν ἀγωνία τοῦ φτωχῶν ὑπάρξεων κυνηγημένων ἄφταιστα καὶ μὴ ἀπὸ τὴς σκοτεινὲς δυνάμεις τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, τὴς ἀγνωστῆς δυνάμεις πὺν ἀποτελοῦνε τὸ μυστήριό της, καὶ τοῦ ἀνοίχτηκε αἰσθημα πρὸς ἓναν ἐξιλασμό, πὺν φαίνεται νὰ νοσταλγῇ καὶ ἀθελά της ἀκόμα, σὰν ἀπὸ ἐνστικτο, ἢ ἀνθρώπινη ψυχῇ.

Ἔτσι, μὺ φαίνεται, κοινώθηκε μὲ τὸ νέο δράμα τοῦ Παντελῆ Χόρν τὸ πολὺ κοινὸ, ἢ ἀθῶα κριτικὴ καὶ μαζί τους κάθε αἰσθημα ἔκανὸ νὰ τραθητῇ ἀπὸ μιὰ γνώσι, ὁροσερῇ ἄμεση συγκίνηση.

Οἱ λίγοι μόνο μείνανε ἀσυκίνητοι κ' ἡ σοβαρόφανη μεγάλη κριτικὴ καταδίκασε τὸ ἔργο σὰν ἀτεχνο, ἄδαθο, ἀψυχολόγητο καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο ἀκόμα. Ὅποιος γνωρίζει τὴς προτίμησες τῶν λίγων καὶ τῆς κριτικῆς αὐτῆς, λίγο θὰ ξαφνιστῇ. Γιατὶ γνωρίζει πὺς δραματικὸ Ἰδανικὸ τους ἔχουν τὴ φράσι ἀντὶς τὴ δράσι, τὴν πολὺλογη ἀκίνησι ἀντὶς τὴν κίνησι, τὴ μεγάλη πλῆξι ἀντὶς τὸ ἐνδιαφέρον. Κάθε ἄμεση συγκίνηση τῆς εἶναι ἀδιάφορο χοντρὸ μέσο, κάθε σύγκρουσι ἐξωτερικὸς θόρυβος καὶ τριχ θεατρικὸ, κάθε βουδή χειρονομία ἢ κραυγὴ πόνου δίχως λυρικὸ γαρνιρίσμα στεγνὸς πραγματισμός. Ἴσως καὶ ὁ ἴδιος συγγραφέας τῆς «Κατηφορίτισσας» νὰ μπουρούσε νὰ δεχτῇ, πὺς μιὰ ποιητικότερη, πὺς διαλεχτῇ ἔκφρασι δὲ θὰ ζημίωσε τὴ δράσι, τῆς, μὰ εἶναι καὶ κάποιοι πάλι πὺν προτιμοῦνε τὴν ἔλλειψη κάθε λυρισμοῦ χίλιες φορές καλύτερα ἀπὸ τὸ ἄδαθο καὶ τριμένο λογοεχειλισμα, πὺν περὶ ἀπλοικὰ γιὰ λυρισμὸς καὶ ποιήσι σε κάποια πρότυπα τῆς νεοελληνικῆς δραματογραφίας.

Τὸν περασμένο χρόνο τὸ «Ἄσπρο καὶ τὸ μαῦρο» τοῦ Σπύρου Μελά, ἓνα ἔργο ἂν ἔχι μὲ τὰ σικηρικὰ προσόντα τῆς «Κατηφορίτισσας», ἔμως μὲ μιὰν ἄλλη ἀξία: τὴν ὁρμὴ μιᾶς κοινωνικῆς ἰδέας, βρῆκε ἀπὸ μέρος τῆς κριτικῆς τὸν ἴδιο πόλεμο καὶ ἀπὸ μέρος τοῦ κοινὸ μιὰν ἐπιδοκιμασία. Χαρακτηριστικὸ πὺς ἡ ὕψηλὴ κριτικὴ μένει πίσω ἀπὸ τὴ δημιουργία καὶ πὺς δὲν ἔχει ἄλλον προσρισμὸ πὰρ νὰ κἀνῃ μεγαλύτερο τὸ χάσμα τῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ τοῦ θεατρικοῦ κοινὸ καὶ τῆς πρωτότυπῆς θεατρικῆς παραγωγῆς τοῦ τόπου, ἔπος ἡ τελευταία ἔχει κάποια ἀξία.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

— Τὸ Βιβλιοπωλεῖο Βασιλείου καὶ Σία (Σαυδίου 42) ἔργαλε σε τόμο ξεχωριστὸ ἀπὸ 112 σελίδες: «Τὸ μῆλίο τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ» καὶ τὸ κοινάσι 2 50 δρ. Στο ἴδιο βιβλιοπωλεῖο πουλοῦνται οἱ «Πρόξες» τοῦ Πάνου Τυρκόπουλου (Δρ. 1) καὶ τὰ ποιήματα τοῦ Λ. Κουκούλα «Τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου» (Δρ. 2).

ΤΙ ΑΛΛΟ :

Τὸ ξηναλέμε πάλι τὸ γνωστὸ, ὅτι συμφέροντα καὶ τόσο ἄλλοι λόγοι μᾶς σπρώχνουν νᾶμαστε μὲ τὴς Δυναμῆς τῆς Ἀνταντ. Μακάρι νὰ μὴν εἶχαμε νὰ διαλέξουμε, μὲ ποιὸς θὰ πᾶμε. Μὰ, ἔταν ἔχουμε, θὰ πᾶμε μὲ τὴν Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ρουσία. Καὶ θᾶπρεπε νὰ τὸ κάνουμε ὡς ἓνα βαθμὸ, καὶ ἂν ἡ Γερμανία μὲ τὴν Ἀουστρία δὲν εἶτανε συμμάχισες τῶν Τούρκων καὶ μὲ τὴν συμμάχισα τοὺς αὐτὴ ὄχτροι ἄμεσοι τοῦ ἑλληνισμοῦ ὄχτροί του, ἀφοῦ, καὶ νᾶταν δυνατὸ νὰ ξεχάσουμε τὴν κληρονομικὴ πρὸς τοὺς Τούρκους ὄχτητά μας, θᾶμενε μὴ πρᾶγματικότητά βουόν, ἔτι ὁ μισὸς ἑλληνισμὸς βρισκεται ἀκόμη καὶ χροσπλευεῖ μέσα στοῦ ὄχτρικὸ του τούρκικο Κράτους, τὸ Κράτος τοῦ μεγάλο μέρος του ἀποτελεῖ τὴν ἐθνικὴ κληρονομιά μας. Ὅταν ἔμωσ συμμογούσιν κιάλας, Γερμανία καὶ Ἀουστρία, μὲ τοὺς Τούρκους, σ' ἔμωσ τί μένει πιά νὰ κάνουμε; Ἀπ' ἔλα τὰ συμφέροντά μας ἡ ἐθνικὴ ἀποκατάστασι, ἡ τουλάχιστο τὸ ξελευτέρωμα ἀπὸ τοὺς Τούρκους δὲν εἶναι τὸ τῶνότερο, τοῦ γι' αὐτὸ θᾶπρεπε νὰ ὑποχωρήσουσιν ἄλλα, καὶ ἂν τυχόν ὑπαρχαν τέτια σὲ πλευρὰ ἀντίθετη ἀπὸ κείνη, τοῦ μᾶς δίνει ἐλπίδες γιὰ τὸ ξελευτέρωμα καὶ τὴν ἀποκατάστασι; Μὰ οὔτε βρίσκονται καν συμφέροντα σπουδῶτα στήν ἀντίθετη πλευρὰ. Στὴς χώρες τοῦ ὄριζε ἡ Ἀνταντ στέλνουμε τὰ περισσότερα προϊόντα μας, σ' αὐτὰς βρίσκει δουλειὰ καὶ ζῆν μεγάλης πληθυσμὸς ἑλληνικὸς, σ' αὐτὰς ἐργάζονται καὶ κερδιζοῦν τὰ ἄκαπορία μας, σ' αὐτὰς χροστώμε καὶ αὐτὰς θὰ μᾶς δανειζοῦν καὶ σὲ μέλλον, ὡς τοῦ νὰ δοῦμε οἰκονομικὴ προκοπή. Πολιτικὸν συμφέρον ἀντίθετον κανένα δὲν ἔχουμε μὲ τὴν Γαλλία καὶ Ἀγγλία. Μὲ τὴν Ρουσία, μόνο σὲ ζήτημα τῆς Πολῆς, ἔπου ἔχει βλέψεις ἄδικες, ἐρχόμεστε ἀντίθετα, καὶ θὰ τῆς ἀντιπράξουμε σ' αὐτὸ ἔπως μπορούμε. Μὰ μένοντες στήν πάντα ἡ ἀντίθεσι αὐτή, ἔταν συμφέρον τῆς Ρουσίας εἶναι νᾶχη φιλικὸ τῆς τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος καὶ νὰ τῆς χροστώσιν εὐγνωμοσύνη, γιὰτί κ' ἔμωσ τὸ ἴδιον καὶ περισσότερο δὲν εἶναι συμφέρον μας νᾶχουμε τὴν εὐχρινέστερη φιλία μὲ τὸ μεγάλο Ρούστικο ἔθνος, τοῦ μὴν καὶ νὰ γειτονέψουμε μαζὶ του; Λοιπὸν σχεδὸν ἔλα τὰ συμφέροντά μας βρίσκονται μόνο στήν μιὰ πλευρὰ. Ἄν οἱ Γερμανοὶ σὲ μερικὰς βιομηχανίαις, ὅπως στὰ φαρμακευτικὰ εἶδη καὶ στὰ εἶδη τῆς κηκαλλιρίας ἀφίχαν τοὺς ἄλλους πίσω κ' εἶναι δυσκολοαναπλήρωτοι, ἂν τὸ Γερμανικὸν ἐμπόριο εἶναι βολικὸ καὶ κάνει εὐκολίαις κ' ἔχει τάξη, ἐνῶ τὸ ἐγγλέζικον λ. γ. εἶν' ἀλύγιστον καὶ φαινοκούνητον, ἔπως ἀλύγιστον καὶ ἀποκρουστικὸν εἶναι: καὶ οἱ ἐγγλέζοι, αὐτὴν καὶ ἄλλα τέτοια σχεδὸν δὲν ἔχουν σημασία γιὰ τὸ ἑθνικὸν τοσολικὸν συμφέρον. Τὸ συνολικὸν αὐτὸ εἶναι μὲ τὴν Ἀνταντ. Βάλτε τώρα μαζὶ καὶ τὴν ἄλλη πρᾶγματικότη, ὅτι οἱ χώρες μας εἶναι στήν διαθέσι τῶν ἀγγλογάλλων, σὲ μέλλον καὶ τῶν Ρούστων, γιὰ νὰ νοι-

ώσετε ὅτι, ἔπως ἀπὸ συμφέρον κ' ἀπὸ τὴν ἱστορία μας — γιὰτί, νὰ μὴν τὸ ξεγνωθῆ καὶ αὐτὸ, στὴς τρεῖς Δυναμῆς χροστώμε ἔσο καὶ στὰ αἵματα καὶ τοὺς ἀγῶνες μας τὴν μερικὴν μας ἀνεξαρτησία καὶ τὸ μερικὸν μέγαλωμα τοῦ Κράτους μας — καὶ ἔπως ἀπὸ τὴν ἐκπαίδευσήν μας καὶ τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰ αἰσθητικὰ μας, ἔτσι καὶ ἀπὸ ἀνάγκη δὲν μπορούμε παρὰ νὰ εἶμαστε φίλοι τῆς Τριπλῆς Ἀνταντ. Κι αὐτὸ δὲν εἶναι ζήτημα μας, δὲν εἶναι ἑλλειψη πολιτικότητος νὰ τὸ κηρύχνομε, γιὰτί τάχα χάνουμε τὴν λευτεριά στήν κίνησή μας καὶ δὲν περιμένουμε καλύτερα κέρδη, μὲ τὸ παζάρεμα. Παζάρεμα δὲν ἔχουμε νὰ κάνουμε, γιὰτί οἱ βλέψεις μας εἶναι καθωρισμένες καὶ γνωστὰς καὶ δίκαιες. Ὅμοιωγώντας ἄμωσ κείνο τοῦ εἶναι καὶ δείχνοντας ὅτι τὸ νοιῶθουμε βαθεῖα, κερδιζοῦμε τὴν ἐμπιστοσύνη, καὶ γινόμεστε στήριγμα γιὰ τὴν πολιτικὴν συμμάχων δυνατῶν τοῦ εἶναι καὶ δική μας πολιτικὴ.

Ὅταν λοιπὸν τὰ πράγματα εἶν' ἔτσι, ποιὸν μὴν μπορεῖ νᾶναι τὸ φέροισμον Ἑλληνα μὴν σὲ τὸ πρόβλημα τοῦ μᾶς βασανίζει, νὰ ἔδωμε στὸν πόλεμον κ' ἔμωσ ἡ ὄχι; Ἐν' ἀπὸ τὰ δύο: Ἡ νὰ ἐνωθῆ στήν γνώμη ὅτι πρέπει νὰ τολμήσουμε νὰ βγοῦμε καὶ νὰ συμμαχήσουμε μὲ τὴν Ἀνταντ ἢ, νᾶναγνωρίζῃ πὼς πρέπει νὰ συμπολεμήσουμε καὶ νὰ ποιά γιὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἑλληνισμοῦ παθαίνει σὲ μεταξὺ, μὰ νὰ τρομάξῃ καὶ νὰ μὴν ἀναποφάσιστον μὴν στὸς κινδύνους. Ἢ ἔτε τὸ ἓνα κάνει ἄμωσ ἔτε ἄλλο, ἔνας Ἑλληνας δὲν μπορεῖ νὰ μὴν εὐχεται νὰ νικήθῃ ἡ Γερμανία, δὲν μπορεῖ νὰ μὴ χαιρεται γιὰ τὰ Γερμανικὰ παθήματα — ὄχι: σὲ ἄνθρωπος, γιὰ τὸ περικόμισμα τῶν Γερμανικῶν, μὰ σὲ Ἑλληνας, γιὰ τὰ στρατιωτικὰ καὶ πολιτικὰ παθήματα, — δὲν μπορεῖ νὰ μὴ χαιρεται γιὰ τὴν νίκη τῆς Ἀνταντ, νὰ μὴν πονῇ καὶ σὲ ἄνθρωπος καὶ σὲ Ἑλληνας γιὰ τὰ παθήματά της, νὰ μὴ σέβεται, νὰ μὴ τῆς ἐκδηλώνει τὴν συμπάθειά του, δὲν μπορεῖ νὰ τὴν εἰρωνεύεται, δὲν μπορεῖ νὰ τὴν βρίζει, δὲν μπορεῖ δίχως κανένα λόγον καὶ ἔσο παίρνει ἀντιπολιτικὰ καὶ ἀνθετικὰ νὰ τὴν παρασταίνει τὰ συνωμοτίσσια τοῦ ἐπίδουλεύεται τὴν Ἑλλαδοῦλα, δὲν μπορεῖ κείνους τοῦ τὰ ἑλληνικὰ καὶ μόνο τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα, τοῦ εἶναι θεοφάνερο καὶ βρίσκονται, ὑπερασπίζοῦν νὰ τοὺς κηρύχνη δικηγόρους της. Κι ἂν κρίνῃ πὼς νικήτρα θὰ βγῇ σὲ τέλος ἡ Γερμανία, τὴν κρίσιν του αὐτὴ δὲν μπορεῖ παρὰ σὰ φόδον νὰ τὴν ἐκφράξῃ.

Πάρτε τώρα καὶ διαβάστε τὴς κυβερνητικὰς καὶ ἀντιβενιζελικὰς ἐφημερίδας δῶθε ἀπὸ τὸ πέτυμον τοῦ Βενιζέλου καὶ μερικὰς καὶ ἀπὸ πολὺ προτύτερα, ὄχιτε καὶ μερικὰ ἄρθρα σὲ «Νουμά», ὅπως τὸ «Οἱ προστάτες μας» σὲ τελευταῖον φύλλον. Τὶ κάνουσιν, ἔστω ἀπὸ ὄχι πολὺ συχνὰ διαλείμματα, ἔπου τοὺς ἐρχεται ἡ φρόνησι; Οἱ Α—Ω, ἔταν κρίνουν τὴς ἀντίπαλας κινήσεις,

ζήτανε νά δημιουργήσουνε κατάπληξη μπρός στή γερμανική ὀργάνωση κ' ἐπιστήμη, καί τὸ μεγαλεῖο καί δίχως κερμῖαν ἀνάγκη ριψοκινδυνεύουνε προφητείες στὸν τύπο γιὰ γερμανικοὺς θριάμβους καὶ παρουσιάξουν τις γερμανικὲς ἐπιτυχίες μὲ τέτιον τρόπο, ὥστε νὰ φαίνονται πὼς καὶ ταυτιά τους ἀκόμη γελᾶνε, σὰ νὰ εἶταν γερμανοὶ οἱ ἴδιοι καὶ σὰ νάτανε δικές τους οἱ ἐπιτυχίες, καὶ ἀπολαβαίνουνε τὸ σκάνι τοῦ πολέμου ξεχνώντας τὰ ἑλληνικὰ βᾶσανα. Ἄλλος καιπέρα ξελαρυγγιάζεται γιὰ νὰ μᾶς πῆ πὼς τὰ συμφέροντά τους μόνο σπρώξανε τις Δυνάμεις τῆς Ἀντάντ σ' ἕτι καλὸ μᾶς κάμανε ὡς τώρα—ἔστω, τὰ συμφέροντά τους, ποὺ δὲν εἶναι καθόλου σωστὴ πέρα ὡς πέρα, μὰ τέλος πάντων δὲ χρωστάμε καὶ λίγη εὐγνωμοσύνη, κυρὰ « Ἀκρόπολη »; — γι' αὐτὸ καὶ στὸ κοντινὸ μέλλον, κι ἂν δὲ συμπολεμήσουμε, ἂν εἶναι συμφέρο τους, θὰ μᾶς μεγαλώσουνε — Σπολλάτη ! — Ἄλλος χρωματίζει ἔσο ζωηρότερα μπορεῖ τὴν ἁ συμφωνία μεταξὺ τους. Ἄλλος κατεβάζει Ρωσικοὺς χειμάρρους, γιὰ νὰ μᾶς φυσήξῃ δυσπιστία. Ἄλλος δείχνει χαρὰ ποὺ δὲν κρύβεται κάτω ἀπ' τὰ μὲ μιάς πῆχης γράμματα γραφόμενά του γιὰ τίς καταστροφές τοῦ συμμαχικοῦ στόλου στὰ Δαρδανέλλια. Ἄλλοι λένε πὼς μᾶς ἐκδιάζουν οἱ Δυνάμεις τῆς Ἀντάντ. Ἄλλος βρίζει τὴν Ἀγγλία. Ἄλλος—τρανὸς πολιτικὸς συμπολιτευόμενος—τηνὲ συγκρίνει καὶ τὴ βγάζει « τὸ οὐσιαστικὰ ἀνηθικώτερο Κράτος ποὺ παρουσιάζει σήμερα ὁ κόσμος » (Βλέπετε, δὲν ὑπάρχει πειὰ Τουρκία, τὰ φτειάσαμε ἔλα τὰ τραγικά μὲ τὸν Ἑλληνισμὸ καὶ μὲ τὸ χάλι μας κ' ἔμεινε νὰ ἠθικέψουμε τὴν Ἀγγλία. Καὶ γιατί ἄραγε εἶναι τὸ ἀνηθικώτερο κράτος τοῦ Κόσμου;) Ἄλλος—ὄχι ἄλλος, ὁ ἴδιος—εἰρωνεύεται τὸν τίτλο προστάτες στις Δυνάμεις τῆς Ἀντάντ, λέει πὼς μᾶς ἐκδιάζουνε, ρωτᾷει ἂν θὰ βρεθῆ κανεὶς Ρωμῖος ποὺ θὰ διστάσῃ, ἔταν μᾶς παραδιάσουν τὴν οὐδετερότη (μαζὶ μπλέκεται δῶ καὶ τὸ κούτσουρέμα μας γιὰ χάρη τῆς Βουργαρίας, μὰ μεις χωρίζουμε τὰ πράματα), νάντισταθῆ καὶ νὰ θυσιαστῆ μαζὶ μ' ἔλα τὸ Κράτος σὺν τὸ Βέλγιο (Γὼ θὰ διστάσω, μὰ ὁ ἴδιος πὼς δὲ θυσιάστηκε ἀκόμη, ἀφοῦ στὸ ἴδιο ἄρθρο ἀπέδειξε ὅτι παραχθιάστηκε ἢ ἀγαπημένη οὐδετερότη;) καὶ συμβουλεύει νὰ δείξουμε τὸ μπῶί μας στὴν Ἀντάντ καὶ νὰ τῆς ποῦμε « μολὼν λαθέ ». — Νά, Ρωμῖος μιά φορά ! Ὅχι νὰ ἐπιδιώξουμε τὴν ἐθνικὴ σωτηρία καὶ τὸ συμφέρο μας μὲ κάποιον κίνδυνο καὶ μὲ κάποιες θυσίες, κι ἂν τᾶθρουμε ἀνάποδα, νὰ κωττάξουμε νὰ ξεμπλέξουμε ἔσο μποροῦμε ἀκέραιοι, παρά, νὰ δώσουμε μούντζες καὶ τύφλες σ' ἑλληνισμοὺς καὶ ὄνειρα ἐθνικὰ καὶ ἀποκατάσταση, νὰ κάτσουμε στ' αὐγά μας, κι ἂν μᾶς παραδιάσουν τὸ κοτέτσι μας, νὰ καθοῦμε μαζὶ του πολειμώντας, μεις τὰ πετεινάρια, μ' ἔλα τις ἀλεπούδες καὶ τις ἀρκούδες τοῦ κόσμου ἄσπρες καὶ μαύρες: Δὲν εἶναι λαμπρὴ πολιτικὴ; Μόνο σάμπως ἄλλη τούτη ἢ παλληγκαριὰ εἶναι τρανὸ χωρατό, ποὺ δὲν περιμένει νάλληθέψῃ κείνος ποὺ τῆ δείχνει.

Ἄλλος—γιὰ τίς κυβερνητικὲς ἀνακοινώσεις πειὰ, γιὰ τὸ χαρακτηρισμὸ τῆς Μικρῆς Ἀσίας κτλ. κτλ. « θοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου ».

Μὰ τέλος πάντων, θὰ μοῦ πῆ κανεὶς, θὰ εἶναι εἰδωλά μας οἱ Δυνάμεις τῆς Ἀντάντ καὶ δὲ μποροῦμε νὰ ποῦμε καὶ κάνα λόγο παραπάνου γι' αὐτές, νὰ συζητήσουμε, νὰ κρίνουμε, νὰ μαλλώσουμε, νὰ χτυπάμε, νὰ φωνάζουμε; Σεμνὲς καλέγγριες θὰ γίνουμε ἀντίχρου τους καὶ τὸ μυαλό μας θὰ πάψῃ νὰ ἐνεργῇ;

Κάθε ἄλλο λέω. Μὰ δῆτε πρώτα πὼς μαζὶ μ' αὐτές χτυπάμε καὶ βρίζουμε καὶ ζημιώνουμε καὶ τὸν ἑαυτὸ μας, ἔπως δὲ διστάζουνε καθόλου νὰ τὸ κάνουν οἱ ἀντιβενιζελικοί, ποὺ βρίζουν τὸν Ἑλληνισμὸ καὶ τὰ δεινρά του. Μὰ λέω πὼς ἡ ἀνεξαρτησία ἔχει καὶ κάπια σύνορα. Καὶ λέω ἀκόμη πὼς τὸ κάθε πρᾶμα διαφέρει μὲ τὸν τρόπο ποὺ θὰ τὸ πῆς καὶ μὲ τὴν ἐχτρικὴ ἢ φιλικὴ διάθεση, ποὺ θὰ δείχνῃς καὶ κατὰ τὴν ὥρα ποὺ θὰ διαλέγῃς νὰ τὸ πῆς. Καὶ κάθε γεγονός δὲν κρίνεται ἀπόλυτο, παρὰ σχετικὰ πάντα. Ἡ παραδίαση τοῦ Βελγίου ἀπ' τὴ Γερμανία δὲ μπορεῖ νὰ συγκριθῆ μὲ τὴν παραδίαση τῶν νησιῶν μας ἀπὸ τὴν Ἀντάντ. Ἐμεῖς τὴν ἐδεχτήκαμε μονάχοι μας τὴν παραδίαση καὶ δὲ μᾶς πονεῖ, γιὰτὶ εἴμαστε φίλοι τῆς Ἀντάντ, θέλουμε νὰ τὴν εὐκολόνουμε, θέλουμε τὰ πιτύχη τὸ σκοπό τῆς, ποῦναι καὶ σκοπὸς μας, σκεφτοῦμαστε καὶ συμπραξῆ, πρᾶμα ποὺ δὲ συμβαίνει διόλου μὲ τὸ Βέλγιο, ποὺ τὸ παραδίασε τὸ γερμανικὸ χτήνος, κείνο τὸ χτήνος, π' ἄρχισε καὶ τὸν πόλεμο. Ἡ Ἀντάντ, τὸ κάτω τῆς γραφῆς ἀκόμη καὶ τίς ἴδιες μέθοδες ἂν μεταχειριστῆ, βρίσκεται σ' ἄμυνα καὶ θὰ κρηθῆ ἄλλοιῶς.

Γιὰ ἔλ' αὐτὰ, θέλω νὰ συμπεράνω ἑδοῦπερα, κείνο ποὺ καὶ ἄδικα κι ἀντίθετα μὲ τὸ ἑλληνικὸ συμφέρο κρίνουν ἔπως ἀραδιάσαμε, κείνοι ποὺ κλοτσᾶνε δῶθε κείθε δίχως νὰ τοὺς καίγεται καρφί, ἢ ἔχασαν τὴ ρωμέικη ψυχὴ τους καὶ δὲν εἶναι, δὲ μπορεῖ νάναϊ, ἑλληγνες — οὔτε καὶ γερμανοί, παρὰ οὐδέτεροι — ἢ ραζοῦν τὸ ἀτομικὸ συμφέρο τους πάνου ἀπ' τὸ ἐθνικὸ, καὶ ζήτανε νὰ κερδίσουν μὲ τὸ φέροσμο τους, κι αὐτοὺς ἀποφεύγω νὰ τοὺς χαρακτηρίσω, ἢ σὲν εἶναι φωτισμένοι, δὲν ξέρουν τί τοὺς γίνεται. Ἄν δὲν εἶν' ἕνα ἀπ' αὐτὰ — ἔσο ἢ προϋπόθεσή μας εἶναι σωστὴ, ὅτι τὸ ἑλληνικὸ συμφέρο συνταυτίζεται μὲ τῆς Ἀντάντ, πρᾶμα ποὺ τὸ μολογάει συμπολίτεψῃ, κι ἀντιπολίτεψῃ, Βενιζελικός καὶ ἄντιβενιζελικός τύπος — τότες τί ἄλλο μπορεῖ νάναϊ;

Ο ΑΛΕΞΗΦΟΣ ΜΟΥ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ

— Στὸ ἐρχόμενον φύλλο θὰ δημοσιέψουμε ἕνα δῆγημα τοῦ Γερμανοῦ Keller « Τρανήγειλλο στὸ δρόμο », μεταφρασμένο ἀπὸ μίαν ἀνώνημη μὰ γνωστὴ δημοσιογράφα.

ΑΠΟ ΤΟ Γ' ΜΟΥ ΒΒΝΙΟ

“ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ”

ΚΛΑΨΙΜΟ

Ἄπ' τῆ βροχούλα κι ὕστερα τὰ βράδνα ἀναγαλλιάζουν,
Τέτοια βραδιάκια τῆ γλυκειῆν ἀγάπη πῶχω μοιάζουν.
Ἦστερα ἀπὸ τὸ κλάψιμο εἰσρηγεύει κι' ἡσυχάζει
Μὲ τὴν κορδέλα στὰ μαλλιά σου οὐράνιο τόξο μοιάζει.

Ο ΠΡΩΙΤΗΣ

Τοῦ φίλου Πάνου Ταγκόπουλου

— Πόθ' εἶσαι νιέ; Πόθε κρατᾶς; Κρατιάω ἀπὸ τ' ἀστέρια,
Τὰ οὐράνια μὲ χαμογελοῦν, ὁ γῆλιος μὲ γνωρίζει,
Μὲ τὸν αὐγερινὸ μιλῶ, τ' ἀηδόνια τέρια τέρια
Μὲ γλυκοναουρίζουνε κι' ὕπνος μ' ἀποκοιμίζει.

ΠΡΩΟΣ

Τοῦ φίλου Γιώργου Λαμπρίδη

Τοὺς κάμπους ἐμπεξέρησα καὶ τὶς ψηλὲς κορφοῦλες,
Τῶν δέντρων τὰ γισκιώματα, ἀνθοντυμένα πλάγια,
Τῶν λουλουδιῶ τὶς μυρωδιές, τὶς σιγαλὲς βροχούλες,
Τὰ γηλιοβισιλέματα, τοῦ φεγγαριοῦ τὰ μάγια.

Σὲ μιὰ ποδίτσα κορασιάς νὰ γύρω ἔχω ποθήσει,
Αὐτὸ χέρι ἀπ' τὰ μαλλιά σου σὰν ἀφρὲς νὰ διαβαίνουν,
Κίττοινα λογάρια τραφερά νὰ μουμουροῦν σὰ βρύση
Τὴν τρισβάσανι μένη μου ψυχὴ νὰ ξεποσταίνουν.

ΤΑ ΛΙΟΔΕΝΤΡΑ

Τὰ λιόδεντρα χαμογελοῦν καὶ σιγομουμουρίζουν:
— Τὸν κάμπου εἴμαστε ἡ ζωὴ καὶ τῶν λουλιῶν καμάρι
Τοῦ ἡλιοῦ μὲ τὰ χλοοράμα μᾶς οἱ ἀχτίνες παιχιδίζουν
Μᾶς χαμορώνουν τὶς νυχτιές τ' ἀστρα καὶ τὸ φεγγάρι.

ΤΟ ΔΕΝΤΡΙ

Ἄπὸ παιδί παιδεύουμι σ' ἓνα δέντρο ἀπὸ κάτου
Νὰ πιάσω τὰ χρυσοῦλωνα, καρπὸ του νὰ γευτῶ,
Ἄπλώνω τὰ χεράκια μου, ψηλώνει τὰ κλωνιά του,
Τὰ χιμηλώνει ἂ βλέπει με νὰ πὰ ξεκουραστῶ.

Η ΨΥΧΗ ΣΟΥ

Πλάτος κι' ὁ κάμπος δείχνεται καὶ ἡ θάλασσα πλατιά ναι
Μὰ εἶναι ἡ ψυχὴ σου πὺ φαρδύα στὸ πλάτος ξεπερνάει.
Μὲς στὴν ψυχὴ σου πέλαγα στεριές χαμογελαῖνε,
Πᾶσα ὁμορφάδα μέσα της φέγγει λαμποκοπᾷει.

* Στὰ προηγούμενα τραγούδια πὺ δημοσίεψα νὰ διορθω-
θοῦν οἱ στίχοι Σὲ περιγαλί ἀνεξ... Σὲ περιγαλιᾶν ἐκοίτ...
Πάψε ἀγέρα νὰ μᾶς σέρονεις. Πάψε ἀγέρα νὰ μᾶς δέρονεις.

Ο ΠΟΝΟΣ ΜΟΥ

Μικρὸ δέντρο τὸν πόνο μου βουλήθη νὰ μερώσει
Κι' ἄρχεψ' ἓνα τραγούδισμα τριγύρω νὰ σκορπᾷ...
... Παράξενος εἶν' ὁ καὶμὸς πὺ μ' ἔχει περιζῶσει'
Ἄ θὲν νὰ τὸν μερώσουνε, πὺ δυνατὸς ξεσπᾷ.

ΑΡΝΗΣΗ

Βράδν εἶταν πὺ τὸν ἔρωτα μ' ἀρνήθη τὸ κορασί
Μαύρισε πέρα ἡ θάλασσα θόλωσε ὁ οὐρανὸς
Κι' ὁ γῆλιος βασιλεύοντας ἐκόρωσε τὴν πλάση,
Σὰν τὴν καρδιά μου μάτωσε κι' ἔγειρε θλιβερός.

ΔΩΡΑ

Τὶ δῶρο ἀξίζει ἡ κορασιά πὺ σήμερα γιορτάζει
Πῶχει τοὺς κάμπους φορεσοῦ τὰ οὐράνια τόξα φρυδιά;
Κορῶνα ὁ γῆλιος στὰ μαλλιά σου πῶς τὶς τριμάζει,
Ἦ ποῦλια κι' ὁ αὐγερινὸς στὰ χεῖρα δαχτυλίδια.

Η ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ

Ἦμορφη ἀρχοντοπούλα μὲ λατρεύει
— Τῶ σιλονιώνε τὴν ὑποκρισία
Φεύγοντας ἔλαχε τὴν εὐτυχία.
Σὲ καρδιά πὺ εἰλικρινεῖα βασιλεύει
Χαρούμενη στὸ πλάγι μου ἀσπαστεῖ
Φῶς καὶ χαρὰ παρηγοριά κι' ὑγεία
Τὴν ἄγρια τῆς ψυχῆς μου τρικυμία
Ἦ φεγγαροματιά της εἰσρηγεύει.
Κι' ὁ πατέρας μ' εὐγένεια καθὼς τρέπει
— Γι' αὐτὸ ἔχει κίμει τέτοια κορασιά,
Μὲ τὴν καρδιά του χαίρεται σὰ γλέτει
Τόση νὰ δείχνει ἡ κόρη του φροντίδα
Κι' ἀγάπη, σ' ἓνα νιὸ δυστυχημένο,
Γιὰ τοὺς πολλοὺς τρελλὸ κι' ἀπ' ἄλλους μισημένο.

ΤΡΕΙΣ ΟΜΟΡΦΟΝΙΟΙ

Τρεῖς ὁμορφονιοὶ καὶ οἱ τρεῖς παλληκαριᾶδες
Ἐρωτεύτηκαν ὁμορφες ἀδερφάδες.
Ἦ πρώτη εἶτανε σὰν ἄστρι σὰ φεγγάρι,
Γλυκειὰ ἡ δευτέρη σὰ γῆλιος τοῦ Γεννάρι.
Ἦ μικρότερη—καλή μου μαυρομάτα—
Ἐγαλήνευεν ἡ γις ὅδε ἐπερπάτα.

ΚΑΡΑΒΙ

Χαρὲς καὶ πανηγύρια σ' ἀρμενίζουν
καράβι πὺ τ' ἀπάνεμο λιμάνι
ἀφίνεις. Χίλια δεῦ ποῦλια—σιετάνι—
Γλυκὰ λαλώντας τρελλοφτερουγίζουν.

Στὰ κατάγια σου γύρω πὺν γιλιζούν
Στὸ γῆλιο—Ἦ πόσα μάτια χεῖς ὀφράνει
Πὺ μᾶζωμένα στὸ ἥσυχο λιμάνι
Μὲ τὰ μαντήλια σὲ ξεπροβοδίζουν.

Ψηλά σὲ παραθύρι δυὸ ματάκια
 Λοιγάζουνε στὰ δάκρυα βουρκωμένα
 Καὶ σὲ καληωρίζουν δυὸ χειλάκια,

Ποῦ ὁ μισμὸς σου τᾶχει μαραμένα:
 — Ὁ δρόμος ἀσημένιος μπρὸς σου νᾶναι
 Τὸ γυρισμὸ σου ἀηδόνια νὰ μηνᾶνε.

ΣΤΨ ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ

Γιορτάζει ἡ νιά καὶ βάνει τὰ καλά της,
 Ἐρχονται οἱ κοπελιῆς νὰ τὴ φηρθοῦνε,
 Καὶ τὰ πουλιά τῆς γῆς νὰ τῆνε ἰδοῦνε
 Μαζώνονται τριγύρω στὰ δεντρά της.

Στολίζει ἡ γις ἀπ' τὴν περπατησιά της
 Κι' ἔχουνε τὰ πουλάκια γιὰ νὰ ποῦνε
 Καὶ φεύγουνε καὶ πὶν νὰ διαλαλοῦνε
 Στα πέρατα τῆς γῆς τὴν ὀμορφιά της.

Εἶναι ὀμορφη σὰ γήλιος, σὰ φεγγάρι
 Ποῦ ἀρχοντικά τις νύχτες ἀρμενίζει
 Περίσσια ἀπ' τὸν ἀπόσπερο ἔχει χάρη
 Κι' ἀπ' τὸν ἀγερνὸ ποῦ ξεχωρίζει,
 Εἶν' ὀμορφη σὰ γήλιος σὰ φεγγάρι
 Ποῦ ἀρχοντικά τις νύχτες ἀρμενίζει.

ΤΟΝΕΙΡΟΠΑΛΑΤΟ

Ἐρωτευμένος παίρνει τὸ τσιλί του
 Ὁ νιός, κι' ὄνειροπαλάτιον ἀρχίζει
 Στὴν πεντάμορφη ἀγάπη του νὰ χτίζει.
 Χαρὰ στὰ χέρια του στὴ δύναμή του!

Τὸ παλάτι σὲ λίγο νά! ἀνικρὸ του
 Ὑψώνεται σὰ γήλιος πορφύριζει
 Στὰ ψηλά παραθύρια πάσι καθίζει
 Ὁ νιὸς ἀκωφερόντας τὴν καλή του.

Περίσσιαν χρόνοι κι' ἡ νιά δὲν ἐφάνη,
 Ἡ ἀτελεισιά βουρκώνει τὴν καρδιά του,
 Τὸ δόλιο τὸ τσιλί του ξανατιάνει,

Τὸ παλάτι ἀρχινάει νὰ ρίχνει αἶτον
 Τὸ βαρὺ γροῦμισμα δὲν τὸ ὑπομένει,
 Πέφτει στὰ ἐρείπια ἀνάμεσα, πεθαίνει.

ΓΕΙΑ ΣΟΥ ΓΛΥΚΕΙΑ

Γειά σου γλυκειά χαρὰ στὴν ὀμορφιά σου;
 Γήλιος τὸ πρόσωπό του ὀμορφομίτια
 Εἶναι φωτιά τὰ μάτια σου γιομάτια
 Κι' ἀχτίνες τὰ τετραξάνθη μιλιά σου.

Τί εἶναι τ' ἀστὲρι τῆς ἀγῆς μπροστά σου;
 Περνάς καὶ περπατᾶς καὶ πᾶς στὴ σιράτια
 Κι' ὁ κόσμος πού θωρεῖ σε μαυρομάτια
 Στὸ λυγρὸ ξεχνιέται πέρασμά σου.

Γιὰ σένα ὀμορφονιά στὰ πανηγύρια
 Ἡ λεβεντιά μεθάει καὶ τραγουδάει,
 Γιὰ τὰ καμπυλωτά σου μαῦρα φρούδια

Κάτου ἀπ' τὰ παραθύρια σου ἀγρυπνάει.
 Σφάζονται οἱ νιοὶ γιὰ τὰσπρα μαγουλά σου. . .
 Γειά σου γλυκειά, χαρὰ στὴν ὀμορφιά σου.

ΙΩΣΗΦ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

— Ὅσοι ἔχουν προσωπικά μὲ ἀνένα μποροῦνε νὰ συν-
 εννοηθοῦν ἀποτελεσματικά με τὸν κ. Χαρίλαο Ποπαντωνίου.
 Ἐχει τὸ «Σκρίπ» κι ἄλλες ἐφημερίδες στὴ δι' ἄσπρη του
 καὶ μπορεῖ ἀξιόλογα, καὶ μὲ μικρὰ ἔξοδα, νὰν τοὺς τελιώ-
 σει τὴ δουλειά.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ν. Ἀναγν. Τίρυνθα. Λάβαμε τὸ ὑπόλοιπο τῆς συν-
 τρομῆς κ' εὐχαριστοῦμε. — κ. Κ. Φοιτ. Σαρίσαμπαν. Τὰ
 λάβαμε κ' εὐχαριστοῦμε. — κ. Γ. Κακ. Μονεμβασία. Λά-
 βαμε τὴ συντροπή τῆς Α' ἐξαμηνίας κ' εὐχαριστοῦμε. — κ.
 Περιεργόπουλο. Ὡς τρεῖς ἐπικηρυγμένοι τοῦ περα-
 σμένου φύλλου εἶναι ὁ Γρανίτσας, ὁ Ταγκόπουλος κι ὁ
 Τσακνίκας. Ὁ Γρανίτσας μάλιστα μὲ τὰ γένητα του καὶ
 τὴν ἡμερὴ ματιά του φαίνεται σὰν ὁ πῶ ἐπιζηρηγμένος ἀπ'
 ὄλους. — κ. Π. Παβλ. Σαλονίκη, 1. Ραφ. Μάντρα Ἐλευ-
 σίνας, καθὼς καὶ σ' ἄλλους πολλοὺς ποῦ μᾶς γράψανε λόγια
 εὐγενικά καὶ μᾶς ζητάνε καθέκαστα γιὰ τὴν ὑπόθεσιν:
 Σᾶς εὐχαριστοῦμε ποῦ συμπάσχετε μαζί μας, μὰ ἀδύνατο
 νὰ γράψουμε στὸν καθένα χωριστὰ τὰ καθέκαστα. Ἡ
 δευτὴ κατηγορία γερμετοσακίστηκε, ἡ ὑπόθεσιν τελώνει
 οὐ λίγες μέρες καὶ τότε θὰν τὰ διαβάσετε ὅλα μὲ τὸ νὶ καὶ
 μὲ τὸ σίγμα, στὸ «Νουμά».

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΣΤΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς — Κυκλάδων

Γραμμὴ Πειραιῶς — Ἀλεξάνδρειας

Τὸ μὲ διπλοῦς ἔλικας καὶ μηχανὰ ἀρτίου του ταχύτητος
 πολυτελείας καὶ ἡ ἐσσεως θαλαμηγὸν ἀτμόπλοιοι ΕΣΠΕ-
 ΡΙΑ ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Ποσειδία Τροῦμπα).

Ἐκἀστην ΠΕΜΠΤΗΝ, ὄραν 10.30 μ. μ. διὰ Σύρον
 Τήνον, Ἀνδρον καὶ Κόρθιον.

Ἐκἀστον ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ὄραν 3 μ. μ. δι' Ἀλεξάνδρειαν
 Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον:

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ
 ἀριθ. 1 καὶ εἰς τὰ Πρακτορεῖα ταξιδιῶν κ. κ. Θωρᾶ
 Κοῦκ καὶ Υἱῶν, Ἀδελφῶν Γεωδύμαν καὶ Σ. Σωταίου,
 (Πλατεία Συντάγματος) καὶ Ἰωάν. Ρέντα (παρὰ τὸν ἡ-
 λέκτρικὸν σταθμὸν Ὀμοσίας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 41. (ἀπ-
 οθεν Ἀγίας Τριῶδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Μ. Π. Σαλβιάνου ὁδὸς Ἀντωνιάδου, 1
 (Ἐκ τοῦ Πρακτορεῖου)

Ο ΝΟΥΜΑΣ

Β' ΓΙΩΝΗ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιο τήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ἀρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντηρητή χροιάτικη : Δρ. 20.

Βρίσκεται στὸ βιβλιοπωλείο Γαυλείου (ὁδὸς Σταδίου 42)

καὶ στὸ ἐφημεριδοπωλείο Γιαννοπούλου, ὁδὸς Πανεπιστημίου 81, (Χαυτεῖα).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

ΜΙΑ συκοφαντία σιχαμερή, ποὺ θὰ ξιζοτηθῆι μιὰ μέρα, καὶ γλήγορα μάλιστα, μὲ ἔλα τῆς τὰ καθέκαστα σὲ τούτες δὴ τῆς στήλης, μᾶς ἀνάγκασε νὰ μὴ βγάλουμε φύλλο τὸ περασμένο Σάββατο. Κεῖνοι ποὺ σφυρηλατήσανε μὲ στανικὴ μαέστρια τὴ συκοφαντία, θὰ δώσουνε γλήγορα λόγο καὶ στήν κοινωνία καὶ στή Δικαιοσύνη, καὶ τὸ παιδί τὸ ἄθωο, ποὺ σύρθηκε σιδεροδεμένο σὸν κακοῦργος στῆς φυλακές, θὰ μᾶς ξιστορήσει μιὰ μέρα, ἔταν κάποιες ἀλυσίδες σπάσουνε, κι ἔταν ἀναπνέψει μακριὰ τὸν ἀέρα τῆς ἀληθινῆςλευτεριάς, πῶς ἐντύπως τὸς ἀπολαυστικῆς ἀπὸ τὴν ἀναπάντεχη αὐτῆ περιπέτεια τῆς ζωῆς του.

Ὁ Τολστόης παραπονιότανε πὼς σὲ μιὰν ἀπέραντη Ρωσία δὲ βρισκότανε ἕνα κομμάτι σκονί! ποὺ θὰ τὸν ἔκανε ἄγιο. Αἶ, στὸ Ρωμαῖκο, τὸ σκονί σου προσφέρεται καὶ χωρὶς νὰν τὸ ζητήσεις. Εἶναι τόσο εὐκολο ν' ἀγιάσει κανεὶς στὸ μακάριο τόπο μας! Πάντα θὰ βρεθῆι ἕνας ὑπερχειρῆς κύριος, ποὺ τῆς περισσότερες φορές μπορεῖ νὰ λέγεται καὶ Χαρίλαος Παπαντωνίου, γιὰ νὰ τοῦ προσφέρει τὸ σκονί.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ἀκόμα μερικὸι στὸν τόπο μας, καὶ οἱ περισσότεροι: ἀπὸ τοὺς μερικὸς αὐτοὺς τυχαίνει νάναι δημοσιογράφοι, ποὺ τὰ αἰσθήματά τους ἔλα, ποὺ κι ἂ δὲν τᾶχουν, καμώνονται τουλάχιστο τῆς περισσότερες φορές πὼς τᾶχουν—ποὺ τὰ αἰσθήματά τους λοιπὸν ἔλα τὰ μετρᾶνε μὲ τὸ μέτρο τοῦ κομματισμοῦ.

Φυσικά, ἔλοι οἱ Ρωμιοὶ λυπηθῆκαμε κατάκαρδα γιὰ τὴν ἀρρώστεια τοῦ Βασιλιᾶ μας, μὰ κεῖνοι ποὺ μελοδραματήσανε τὴ λύπη τους ἔτυχε νάναι δημοσιογράφοι καὶ σύμπτωση κι αὐτὸ—ἀντιβενιζελικοί.

Περὶτὸ κάθε σχολίο.

ΛΓΟ παιδιὰ δικὰ μας, εὐὲ συμπατριῶτες τοῦ Ἐφτακλιώτη μας, εὐὲ Μιτυληνιοὶ ποιητῆς, ὁ Α. Βερναρδάκης (Δῆμος Βερενίκης τοῦ «Νουμά») καὶ ὁ Κώστας Κόντος, δώσανε ἐξετάσεις στή Φιλοσοφικὴ Σχολή, καὶ πήσανε κ' οἱ εὐὲ τὸ δίπλωμά τους μὲ ΑΡΙΣΤΑ.

Νά, μιὰ τρονή, ἀπόδειξη ἀκόμα πὼς οἱ μαλλιαροὶ εἶναι ἀγράμματα.

Κ' ΕΠΕΙΔΗ γιὰ μαλλιαροὺς ὁ λογος, θυμίζουμε στὸ σεβάσμιο κ. Χαρίλαος Παπαντωνίου ποὺ φιλοτέχνησε τὸν περίφημο λιβέλλο τοῦ «Σκριπ» καὶ κατ'ἀγγεῖλε τοὺς μαλλιαροὺς γιὰ ὑβριστῆς τοῦ Βασιλιᾶ, πὼς καὶ ὁ ἀδερφός του κ. Ζαχαρίας, ποὺ θέλει νὰ λέγεται μαλλιαρός καὶ πιάνει μάλιστα ἀρκετὲς σελίδες στήν «Ἀπολογία τῆς Δημοτικῆς», ἔτυχε νάναι καὶ νομάρχης καὶ πὼς ἂν ἡ Κυβέρνηση ἐπαιρνε στὰ σοβαρὰ τὸ λιβέλλο τοῦ κ. Χαρίλαου θάπαινε τὸν κ. Ζαχαρία—καὶ ἔστερα βάλ' τοῦ ρίγανη.

Ὁ κ. Χαρίλαος, ἂν ἀληθινὰ τὰποφάσισε νὰ ξακολουθήσει: τὸ τίμιο τοῦ λιβέλλογράφου ἔργο, πρέπει στὸ μέλλο νὰ προβαίνει μὲ περισσότερη σύνεση, γιὰτ' εἶναι τρομερὸ, σκάδοντας λάκκο γ' ἄλλους, νὰ ρίχνει μέσα τοὺς δικούς του καὶ νὰ ὑπονομεύει τὸ σπίτι του.

Τὸ λιβέλλο τοῦ κ. Χαρίλαου θὰ τὸν τυπώσουμε στὸ ἐρχόμενο φύλλο, ἢ στὸ παρακάτω, ἔταν ἡ ὑπόθεσι πάρει κάπιο τέλος, καὶ τότε θὰ θημάσετε τὸν ἀδερφὸ τοῦ κ. Νομάρχῃ καὶ ὁ κ. Νομάρχῃς θὰ περιφρανευτεῖ, καὶ μὲ ἔλο του τὸ δικίο, ποὺ ἔχει τέτιο λεβέντη ἀδερφός.

ΓΙΑ ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΑ μᾶς σταλθῆκαμε οἱ ἀκόλουθοι στίχοι μὲ τὴν ὑπογραφή **Πολεμιστῆς**:

Τὴ χαρά σου καὶ μεῖς τὴ χαρήκαμε
καὶ ἡ δόξα σου δόξα μας εἶταν
κ' ἔτσι τώρα κι ὁ πόνος σου πόνος μας
κ' ἡ ἀρρώστεια σου ἀρρώστεια δική μας.

Διγενὴ ἂν σὲ εἶπαν στὸν πόλεμο,
Διγενὴς μὴ δὲ φάνηκες πάλι
καὶ γερά μὲ τὸ Χάρο δὲν πάλαψες,
νικητῆς καὶ στὰ πέτρων' ἀλώνια:

Ὅχι Ἐσὺ, ἡ Πατρίδα παρὰθερνε
στὸ χρεβίτι τοῦ πόνου Καὶ τώρα
ποῦ Ἐσὺ ἔγιανες, Κεῖνη, πῆς, κ' ἔγιανε...
Τὴ Ἐσὺ, τί ἡ Πατρίδα!... — Τὸ ἴδιο.

ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ «ΝΟΥΜΑ»,

Εἶμαι σὲ θέση νὰ ξέρω, πὼς μὲ πολλή του ἐφχαρίστησι, καὶ μ' εὐγνωμοσύνη κι' ὄλας, διάβασεν ὁ Καμπούρογλου τὰ ὀλίγα, μὰ καλὰ καὶ περιζήλια, ποὺ δημοσίευσεν ὁ «Νουμάς» «γιὰ τὸ ἀξιοδοξιαστο βιβλιαράκι του».

Ἐκεῖνος ποὺ γράψε γιὰ τὰ Λιγηνήματά του ἀφτιά, ἦτον ἀληθινὸς καλλιτέχνης, καὶ ψυχολόγος καὶ κριτικός. Ὅταν μάλιστα τὰ λόγια του ἀφτιά ποῦγγαψε τυπώνονται στὸ «Νουμά», στὸ φύλλο δηλαδή ποὺ δὲν χαρίζε καρδιά, ποὺ δὲν στηριχοποιεῖ τὰ λόγια του, ποὺ δὲν πολιτεύεται μὲ ἄλλους λόγους, μὰ, καὶ λέει καὶ ἔχει γνώμες καὶ ἰδέες καὶ ἀρχές, τότε τὰ λόγια ἀφτιά ἔχουν περίσσια χάρη.

Ὁ συγγραφέας τῶν Λιγηνημάτων ἔχει καὶ ἀφτός τὰ

ελαττώματά του—καί ποιός δὲ ἔχει!—Μέσα σ' αὐτὰ ὅμως δὲ βρίσκειται καὶ ἓνα ἐλάττωμα ποῦ παρατηριέται σὲ πολλοὺς ἄλλους.

— Δὲν γράφεις γιὰ τὸ βιβλίον τους; σοῦ κρεμοῦν μοῦτρα. Γράφεις; σοῦ τὰ διπλοκρεμοῦν. Τοὺς φάνηκαν λίγα...

Ἄφτά τὰ γράφω, γιὰ νὰ μὴν παρῆξηγηθῆ μιά μικρὴ μου παρῆτηρησι, ποῦ θὰ τὴν ἔκανε κι' ὁ ἴδιος.

Ἄφτὴ τριγυρίζει βόλτα ἀπὸ τούτην τὴν περικοπὴ τῆς κρίσεως.

«Ἀπὸ τοὺς παλιούς λογίους ὅσοι ἀξίζανε, δὲν μπορέσανε νὰ μὴν παρασυρθοῦνε ἀπὸ τὸ νέο πνεῦμα τῆς φιλολογίας μας. Ἡ φαντασία τους ἤρθε πρὸ κοντὰ στὴ ζωὴ, κ' ἡ γλῶσσά τους πήρε τὰ χρώματα τῆς δημοτικῆς μας».

Ὁ Κ. δὲν παρῆσούθηκεν, οὔτε καὶ ἀκολούθησε κανένα. Ἀπὸ τὰ 1872 ποῦ ἄρχισε νὰ γράφῃ, εἶναι ὁ ἴδιος κι' ἀπατός του. Δὲν εἶναι κανενοῦ μωθητής. Μικρὸς ξεμικρός, αὐτὸς εἶναι. Μὰ οὔτε καὶ παρῆσυνε κανένα. Δὲν εἶναι μὲ ἄλλα λόγια, οὔτε μαθητῆς οὔτε δάσκαλος.

Ὅσο γιὰ τὴν γλῶσσά του, ὁ «Νουμάς» ξέρει πρὸ καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, ὅτι ὁ Κ. πρῶτος στὰ 1884 ἔγραψε διηγήματα στὴ δημοτικὴ γλῶσσα, τὸν «Τάφο τοῦ πατέρα», τὸν «Τρελλὸ Βασιληά» κτλ. Ἀκόμα πῶς πρῶτος αὐτὸς τότε κοντὰ ἀνέβασε στὴ σκηνὴ δρῆμα ἱστορικὸ(!) σὲ δημοτικὴ γλῶσσα τὴ «Νεραΐδα τοῦ Κάστρου».

Σ' ἄφτά καὶ σὲ ἄλλα του ἔργα π. χ. «Στὴν Ἰτιὰ ἀπὸ κάτω», Στὸ «Παιδομάζωμα» κ. λ. δὲν μεταχειρίστηκε τὴ γλῶσσα τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν, ποῦ δὲν τὴν ἐμελέτησεν, οὔτε τὴν ξέρει ἢ ψυχὴ του, μὰ τὴν θαυμάζει—καὶ ποιός δὲν τὴν θαυμάζει δά!—καὶ τὴ θεωρεῖ, ὅπως καὶ τὰ κλασικὰ κείμενα, κειμήλιο τοῦ Ἑθνους. Μὰ ἂν εἶναι τὰ κλασικὰ ἄφταστα καὶ στὴ νέκρα τους ἀκόμα, τὰ κλέφτικα εἶναι ἀνεπαρκῆ.

Ἡ γλῶσσα ποῦ ξέρει καλὰ καὶ μεταχειρίστηκε ὁ Κ. εἶναι τῶν Παραμυθιῶν. Παραμυθιῶν ὅμως τῶν πόλεων καὶ ὄχι τῶν χωριῶν. Γι' ἄφτὸ ἔκαμε καὶ μιά ἔκδοσιν ἀπὸ τέτοια παραμύθια. Ἡ γλῶσσα αὐτὴ εἶναι πρὸ γενικὴ καὶ πρὸ πλούσια—νὰ ποῦμε καὶ πρὸ πολιτισμένη...

Εἶναι ὅμως μερικὰ θέματα ποῦ καὶ ἀφτὴ ἡ γλῶσσα δὲ φθάνει τα.

Γιὰ τοῦτο μερικὰ του διηγήματα ὁ Κ. τὰ γράφει—πρᾶγμα ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ ποιητής—ὅπως καὶ θὰ τὰ διηγῶνται.

Μὰ ἀλλιῶς διηγέται κανεὶς ἓνα θέμα καὶ ἀλλιῶς ἄλλο. Ἐξῶ ἀπ' αὐτό, ἄλλο κέφι ἔχει κανένας τὴ μιά μέρα καὶ ἄλλο τὴν ἄλλη.

Γι' ἄφτὸ ὁ Κ. ἔχει στὴ γλῶσσά του καὶ, ποῦ παίρνεται καὶ γιὰ ἀνωμαλία.

ΓΑΥΡΟΣ ΟΡΝΙΘΗΣ

Ο ΤΑΒΑΝΟΣ

ΣΤΟΝ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΜΟΥ
ΒΑΓΓΕΛΗ ΚΑΪΛΑΝΗ.

Δὲν εἶτανε ἄσκημος σὰν τὸ Μαλέτο τὸν ξεπλατισμένο, οὔτε σὰν τὸν Ἀλεξίου τὸ στραβοκάπανο καὶ δὲν εἶχε τοῦ ξεκάρφωτου Γιανακάρα τὸ σουλοῦπι, ποῦ ἔλεγεσ εἶτι θὰ πέση σὲ κάθε βήμα, κι' ὅμως ὅλοι αὐτὸνε εἶχανε γιὰ πρὸ παράξενο καὶ τοῦχανε βγάλλει πολλὰ παρατσούκλια.

Ἐνας τὸν ἔλεγε «λουκάνθρωπο» ἀπ' τῶν αὐτιῶν τὸ σκέδιο, ποῦτανε μικρὰ καὶ μυτερά ἄλλος «μπουλνῶκ» γιὰ τὴ μύτη του, ποῦ χῶριζε στὰ δυὸ κ' εἶτανε πλατυκωτὴ σὰ νᾶχε φάει τρομερὴ γροθιά. «Μακρυχέρη» τὸν λέγανε, «κοντολαίμη», «πεπονοκέφαλο» «γουργουτρίχη», καὶ πόσα κι' ἄλλα σχετικὰ μὲ τὰ σουσοῦμια ποῦχε τὸ κορμί του. Στὸ λόγῳ εἶτανε γραμμένος μὲ τὸνομα Θεοδόσιος Τάβανος.

Κι' ἐμένα ἔντας προσκολλήθηκα στὸ λόγῳ καὶ μὲ τοποθετήσανε στὴ τρίτη διμοιρία, ὁ μόνος ποῦ μούκαν' ἐντύπωση καὶ τὸν κούτταζε πολὺ ὄρα, εἶταν ὁ Τάβανος.

Τί παράξενος ἄνθρωπος ἀλήθεια! Ὅσο τὸν πρόσσεχες τόσο δὲν μποροῦσες ν' ἀποτραβήξης ἀπὸ πάνου του τὴ ματιά σου. Δὲν εἶχε τίποτα πολὺ ἐξαιρετικὸ, οὔτε καμιὰν ἄσκημιά πρωτόφαντη, μὰ ἡ ἔκφραση του... σὰ νὰ χασμουριότανε... Ἐγὼ δὲν ἔδλεπα τὰλλα του τὸν σουσοῦμια, παρὰ μόνον τὸ πρόσωπο, τὴ μορφὴ του. Μοῦ φάνονταν πῶς χασμουριέται κι' ἐνόμιζα ὅτι ἔδλεπ' ἀκόμα καὶ τὸν παλμό, τὴ λιανοτρέμουλη κίνηση τοῦ χασμουρητοῦ στὰ χεῖλη.

Ἐμαθα πῶς σ' ἔλη τὴν ἐκστρατεία εἶδεξε καλὴ διαγωγή· εἶτανε πειθαρχικὸς καὶ δὲν ἀπόφευγε τίς ἀγγαρείες ὅπως οἱ ἄλλοι ποῦ τὸνε περγελοῦσαν.

Εἶχα μιά βδομάδα στὸ λόγῳ καὶ δὲν εἶχα μιλήσει μὲ τὸ Θεοδόση ἄρπαξα ἕμωσ καναδουὺ φορὲς τὴ ματιά του, ποῦ μὲ κούτταζε περίεργα μεσ' ἀπ' τὰ κόκκινα ματωσίνορα. Ποτὲ ἀλήθεια δὲν ἐκούτταζε κατευθείας, πάντα ἀπὸ κάτω πρὸς τὰ πάνω ἔδλεπαν τὰ γαλανὰ μάτια του. Ἀπόφευγε τὰ παιχνίδια ποῦ κάναμε στὰ γυμνάσια. Καὶ μιά φορὰ, ποῦ τὸνε προσκάλεσα νὰ παίξῃ, δὲν ἐδέχτηκε· μοῦ εἶπε «φχαριστοῦ» καὶ θέλησε νὰ γελᾶσῃ μὲ γέλοιο ποῦ νὰ μὴν τὸ θεωρεῖς...

Τὰ Χριστούγεννα τοῦ στεῖλλανε τοῦ Θεοδόση ἀπ' τὸ σπίτι του, ἓνα καλαθάκι γιομάτο «ζαχαράκλουρα». Μόνον ἐμένα καὶ τὸ Στάθης τὸν Καπρέλο φώναζε νὰ φᾶμε, ἀπὸ δαῦτα. Ὁ Καπρέλος εἶταν ὁ μόνος ποῦ δὲν τὸν ἐβριζε μέσα στὴ διμοιρία καὶ τὸν εἶχε ἀπακοῦμπι, γιὰ τοιγάρου καὶ χαρτιζιλιγκι τὸ Θεοδόση· ἐμένα μὲ προσκάλεσε γιὰτι τοῦ φέρθηκα εὐγενικὰ καὶ τοῦ μίλησα νᾶρθῃ νὰ παίξῃ. Ἀπὸ τότε κι ὕστερα μιλούσαμε μὲ τὸ Θεοδόση Τάβανος.

Ὁ Στάθης μοῦ εἶπε πῶς εἶναι ἀπὸ κάποιο χωριὸ τῆς Θεσσαλίας καὶ εἶτανε πλούσιος· εἶχε πολλὰ χτή-

ματα ο πατέρας του. Στου Στάθη όμως την έχτιμησι δέν έπρεπε νάχη κανένας ύπόληψη γιατί θσους έδλεπε νάγοράζουσε τσιγάρα ταχτικά και νά τρών δξω απ' τó λόχο, θπως ó Τάβανος, τούς έπαιρνε για πλούσιους.

Μολοντί μούδειχνε κάποιος σέβας ó Θεοδόσης και μ' άφουκράζότου μ' ελλάθεια έντας μιλούσα, οι σκέπες μας δέν προχωρήσανε πλειότερο, γιατί και γώ δέ φχαριστιόμουνα στή συντροφιά του και κείνος θμως δέ φαινότουνα πρόθυμος νά πλατύουσε τή γνωριμιά μας. Τόν έφτανε μονάχα, φαντάζουμαι, πώς δέν ειχε κι' έναν άκόμα όχτρο στή διμοιρία νά τονέ βρίζη...! Πολλές φορές, πού τόν άπάντεχα στο δρόμο, νόμιζα πώς είν' έτοιμος νά μου μιλήσει και στεκόμουμ μετέωρος, αλλά δέ μου μιλούσε· εΐταν ό μορφασμός του χειλιού και τής μύτης. Άλλοτε πάλι θαρρούσε πώς τώρα θά φταρνούστη, μά δέ φταρνούζουσαν. 'Ο λοχαγός στή θεωρία μιά φορά του ειπε : «Μά έλο χασμουριέσαι σύ ;...» 'Ολοι σκάσαμε στα γέλοια και γώ άκόμα δέν κρατήθηκα. Εΐταν ό αιώνιος γελοίος μορφασμός !

Κ' εΐταν τόσο τέλειος, τόσο φυσικός, πού, για μένα τουλάχιστο, ειχε σβύσει ή προσωπικότητά του, μπροστά σ' αυτό τó μορφασμό. Τό είναι του έλο, ειχε άποκρυσταλλωθή σ' αυτή τήν ενέργεια ! Άπορούσα πώς οι άλλοι προσέχουν ατάλλα του σουσούμια, ένθ' μόνο σ' αυτό έπρεπε νά προσέχουν.

Κάποτε τόν ειδα σέ μιά συνουκία ύποπτη έντας τονέ ρώτηξα στο λόχο άστεια τήν άλλη μέρα, τί γύρευε κει κάτω στο Βκρδάρι, θέλησε νά γελάση μά...χασμουρήθηκε.

'Όσο περνούσανε οι μέρες, τόσο πιό περίεργο ύποκείμενο μου φαινόταν ό Τάβανος. Τώρα πρόσεχα τή μύτη του, πώς χώριζε σέ δυό ρουθούνια πλατιά μεγάλα, πού κηθένα τους άποτελούσε ξεχωριστή μύτη. Άνακάλυφα πώς τó κάτω χέλι ύπαρχε μόνο, πλατύ σαρκωμένο και κόκκινο· άπάνω χέλι δέν ειχε γιατί αν ειχε θά φαινότου άνάμεσ' απ' τó άραιό, γουρουνότριχο μουστάκι του. Κ' ή φωνή του πότε χοντρή πότε φιλή, ψιλούτσικη στριγγιλίσια.

— Ξέρεις τί γυναικός είναι ; ό Θεός νά φυλάει.Μού ειπε μιά φορά ó Στάθης.

Τι λές βρέ χαζέ ! δέν τόν άφινεις στο χάλι του.

— Άκου μένα, πού σου λέω... τή ζωή του δίνει για τή γυναίκα...Και πώς τά καταφέρνει ό θεστούμπης !...

Τι καταφέρνει κατημένε Στάθης ; ποιά γυναίκα θάν τονέ δη και δέ θά συχαθή έλο τó άντρικό φύλλο ; ... Του ειπα.

Αυτός κούνησε τó κεφάλι του, σά νάλεγε : Ξέρω γω κάτι, μά δέν τó φανερώνω...

'Υστερ' από λίγες μέρες, στο θάλαμο τής διμοιρίας μας, διηγήμασαν διάφορες ιστορίες για νά περάση ή ώρα, γιατί έθρεχε και δέ θά κάναμε γυμνάσιο. Ένας στρατιώτης, ύποδεκανέας μάλιστα, ό Γουριώτης, μάς

έλεγε πώς τά κατάφερε με μιά κοπέλλα τή Βασίλω, ψυχοκόρη τ' άφεντικου του. Δηγότουμ όμορφα και σόλιζε τήν όμιλία του με θαυμάσιες παραβολές και έΐξερε πώς νά κεντάει τά νεύρα και τή φαντασία, γιαυτό συχνά με παρακάλια τονέ βάζαμε νά διηγηθή. Μας έλεγε λοιπόν, τί τράβηξε έσο νά τινε καταφέρη τή Βασίλω νά του δοθή...«Τέλος, άκούω τσαχάλα στο φράχτη του μπαξέ και βλέπω μιά σκιά... διηγότουμ ό Γουριώτης... Περπατούσε ανάλαφρα σά γάτα, κι' εΐνταν μισόγυμνη, θπως έστηκώθηκε απ' τó κρεδδάτι, μονάχα τó μεσοφόρι τής φορούσε, πού φούσκωνε στο στήθος σάν πανι βάρκας, κι'εΐταν κολητό στο κορμί... Λαχτάρα μ' έπιασε... Δέν εΐταν σάρκα...πέτρες σφιχτά τά μασταρια και κείνη ή μέση ή λιγερή και τά μπούτια τά σφιχτοδεμένα...» Τή λαχτάρα, πού αιστάνθηκε τότες ό Γουριώτης νοιώθαμε τώρα και μεις. Κ' έπειδής είμαστε έλοι άντρες, τάλεγε ντίπ ξετσιπίτω. Κανένας δέ μιλούσε, νά διακόψη τήν ιερότητα τής ήδονικής στιγμής πού περιέγραφε ό ύποδεκανέας· μόνο οι άνάσες άκούονταν... Μά ό,τι άκουσα απ' τή γωνιά δίπλα μου, δέν εΐταν άνάσα, εΐταν κάτι σά λαχάνισμα. Γυρίζω, και τί νά ιδώ ! Τό Θεοδόση, πού άκουε κι' αυτός κρεμασμένος απ' τά χείλια του Γουριώτη. Κεραυνός νάπεφτε, δέ θά γύριζε νά ιδή. 'Όσο προχωρούσε ή διήγησι, και ζυγώνανε οι ήδονικές στιγμές τόσο τó λαχάνισμα του Θεοδόση αυξανε λές κι' έναιωθεν ό ίδιος τις φανταστικές ήδονές του Γουριώτη. Τό στήθος του άνέδοκατέβαινε φουσερό, τά μάτια του γυάλιζαν· ειχε τεντώσει τó λαιμό και τó χέλι· έτρεμε· τά δάχτυλά του άνοιγοκλειούσαν νευρικά και τά φτερούγια τής μύτης τρέμανε· τά ρουθούνια του μεγάλωναν, μεγάλωναν, έγιναν τρούπες τεράστιες, σά νά ρουφούσανε άχόρταχα, ζωογόνο άέριο μαγικής ατμοσφαιρας. Δέν έπρόσεχα πιό τήν ιστορία· έδλεπα και παρατηρούσα με προσοχή του Θεοδόση τά χάλια· με ειχε συναρπάσει τó θέαμα ένθ' αυτός συνεπάρθηκε απ' τήν όργιαστική διήγησι του ύποδεκανέα. Εΐχε γίνει κατακίκκινος, φωτιά. Μού φαινόταν πώς ειχε παίμους σ' έλο του τó κορμί, σ' έλα τά μέρη του κορμιού του...και ταυτιά του άκόμα ειχαν παλμούς ! Εΐδα καλά, ειδα στήν άκρη στο στόμα του, μιά κλωστή νά πέφτη ως κάτω...εΐτανε σάλιο...

Σε κάμποσες ήμέρες έλειψε ό ροιθός του σιτιστή κι' έπειδής είμουμ εγώ ό πιό γραμμικτισμένος, διαρίστηκα σ' αυτή τή σπουδαία θέση και προεδιάστη καδεκανέας. Ήμενα πάντα στο γραφείο και από τήν πολλή δουλιά δέ συναναστραφόμουμ πιά με τούς πρώην συνάδελφους μου και τούς ξεχασα σκεδόν.

Άξαφνα τις πρώτες μέρες του Φλεβάρη, μάς διατάξανε νά πάμε στήν Ήπειρο, γιατί ό άγώνας μαστούσε κει άκόμα. Πήγαμε στεριανά, από τó Βόλο, για πιό συντομότερα.

Τὰ χιόνια εἴτανε πολλὰ καὶ μᾶς ἔκαναν τὴν πορεία μας φριχτή· ἀναγκασθήκαμε νὰ κάνοιμ' ἐπισταθμίες σὲ πολλὰ μέρη. Μικρὰ τὰ χωριά καὶ μικροῦτσικα τὰ σπίτια δὲ βλοῦσαν νὰ γίνῃ ὁ καταυλισμὸς ὅπως ἔπρεπε, μὰ πάλε καλὰ.

Μιὰ βραδιὰ μείναμε σ' ἓνα χωριουδάκι· πού μόλις χώρεσε τρεῖς λόχους. Ἐγὼ ἔμεινα κοντὰ στὸ λοχαγὸ ἀγγελιοφόρος, σὲ μιὰ καλυδούλα μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους ὑπερέτες ἱπποκόμους καὶ ἀξιωματικούς. Πῶς νὰ χωρέσοιμε τόσους ἀνθρώποι κειδαμέσα; Σῶνε! πού βρήκαμε φωτίτσα! Δόξα σοι ὁ Θεός!

Πιάσαμε τὴ συζήτηση γιὰ χίλια δυὸ πράγματα· τὴν πορεία, τὸν πόλεμο, τὸν καιρὸ, τὴν πενίαν μας. Ἰζήκαμε ἀπὸ τὸ πρωὶ νηστικοί, γιατί τὰ μεταγωγικὰ εἶχανε πάρει ἄλλο δρόμο τρεῖς ὥρες μακρὰ καὶ κατὰ λάθος τοῦ σιτιστῆ ὁ λόχος μας ὑστερήθηκε μιὰς ἡμέρας ψομί. Ὁ λοχαγὸς διάταξε νὰ πάῃ μιὰ ἀγγαρεία πρωὶ-πρωὶ νὰ πάρῃ κουραμένες καὶ νὰ γίνῃ στὸ δρόμο ἡ διανομή. Κτύπησ' ἐγὼ εἶχα· τί τὰ θέλεις, οἱ γραφειάδες καὶ τὰ τρανάκια. ὅπως λένε τοὺς ὑπερέτες καὶ ἱπποκόμους, δὲν ὑποφέρουν ποτὲ ὅπως οἱ ἄλλοι τὴν κακουχία. Μὲ τέτοιες κουβέντες μᾶς πῆρε ὁ ὕπνος.

Τὰ χαράματα ὅμως, ξυπνοῦμε ὅλοι ἀπὸ μιὰ παράξενη ταραχὴ, πού γινόταν ὅξω ἀπ' τὸ κατάλυμά μας. Φωνές, θόρυβος, κακὸ. Βγαίνομε ὅξω καὶ τί νὰ ἴδουμ! Χωριάτες καὶ στρατιῶτες μὲ κερὰ καὶ λύχνους, σκοῦζανε δίπλα σὲ μιὰν ἀχυρώνα. Πῆγα κεῖ μὲ τὸ σιτιστὴ μας. Μιὰ γυναίκα, νὰ καὶ καλοκαίωμένη, γυναίκαρος σωστός, μαλλιοτραδιόνταν καὶ δέρονταν. Κάποιος στρατιώτης τὴν βούτηξε κειδὰ στὴν ἀχυρώνα, πού πήγε μὲ τὸ φανάρι νὰ πάρῃ ξύλα, γιὰ τὴ φωτιά, καὶ τὴν ἐδίασε.

Κοιμικὸ τὸ πρᾶμα καὶ γελιο ἴσως, μὰ δὲν εἰμπόρειες νὰ γελᾷς· βλέποντας τὸ θρήνο καὶ τὴν ἀπελπισία τῆς δυστυχημένης γυναίκας. Σωριασμένη κατὰ γῆς στηθεκοπιόταν καὶ τραβοῦσε τὰ μαλλιά τῆς· φαίνονταν καθαρὰ τὰ σημάδια τῆς βίας στὰ ροῦχα καὶ στὸ πρόσωπό τῆς, γομάτο γκρατσουνιές. Ὁ ἄντρας τῆς κι' οἱ ἄλλοι συγγενῆδες, χάσκανε κεραινωμένοι, ἀπ' τὴν ἀπάντηχη συμφορὰ πού τοὺς βρήκε. Μέσα σὲ θρήνους καὶ λυγμοὺς μᾶς ξαναδιγγήθη τὴν τρομερὴ σκηνή, πῶς ἔγινε. Μόλις ἄφισε τὸ φανάρι κατὰ γῆς κι' ἔσκυψε νὰ πάρῃ τὰ ξύλα, ἓνα πρᾶμα ρίχτηκε ἀπὸ πίσω καὶ τὴν ἀναστήλωσε. Αὐτὴ θέλησε νὰ ξεφύγῃ ἀπ' τὰ χέρια του καὶ ἄρριξε τρομερὸ πάλαμα. Οὔτε νὰ φωνάξῃ δὲν εἶχε τὸ κουράγιο· ἡ δύναμή τῆς ἔλη μαζεύτηκε στὰ χέρια, μὰ γλήγορα παράλυσε ἀπὸ τὸ ὑπεράνθρωπο σφιγμὸ τοῦ στρατιώτη. Τὸν εἶδε καλὰ γιατί τὸ φανάρι δίπλα τῆς, τὸν ἐφώτιζε· φοροῦσε στολή σὰν ἑμᾶς κι' εἴτανε μεγάλος, θεριό! Λαχταροῦσε κάτω ἀπ' τὴ δύναμή του, σὰν κυνήγι· στὰ νύχια λαγωνικοῦ... Οὔτας σ' ἐπέφερε, τὸν εἶδε νὰ βγαίῃ τρεχάτος κι' ἐμπήξε τίς φωνές. Ἦταν ἀργὰ· αὐτὸς εἶχε φύγει... Τότενε

πὰ οὐρλιαζε κείνη, ἔσο πού ἦρθε ὁ ἄντρας τῆς καὶ οἱ ἄλλοι.

— Θὰ τότε γνωρίσῃς ἄμα τὸν ὄχι; Τὴν ρωτᾷ ὁ λοχαγός, πού εἶχε ἔρθει καὶ ἄκουσε τὸ τί ἐγίνῃ.

—...Καὶ στὴν ἄλλη ζωὴ νὰ τονὲ δοῦ, θὰ τὸν ξέρου... τὸν ἀτιμοῦ, τὸν κακὸ ὄχι... τὸ θεριό!... Νὰ τότε γνωρίσου; χίλιες ζωές κι' ἄ ζήσου, δὲ θὰ ξεχάσου τὴ μαθιά τ' καὶ τὸ σφιγμὸ τ'...

Δὲν ἐκοιμήθηκαμε πλεῖο. Σὴν ἔφεξε καλὰ μπήκαμε στὴ γραμμὴ καὶ ὁ λοχαγὸς μὲ τὸν ταγματάρχη, φέρανε τὴ γυναίκα ἀπὸ διμοιρία σὲ διμοιρία νὰ ψάχνῃ. Δυὸ φορές πέρασε ἀπὸ κάθε γραμμὴ ἢ δύστυχη γυναίκα, μὰ στάθη ἀδύνατο νὰ γνωρίσῃ, τὸ φοιὰ τῆς τιμῆς τῆς. Γιὰ ἓναν δυὸ, πού ἔδειξε ἀμφιβολία, ἔγινε ἀνάκριση καὶ ἀποδείχτηκε τὸ «ἄλλοθι» μὲ τὸ παραπάνω. Μυστήριο! Καὶ νὰ πῆς ὅτι ξέφυγε κινένας καὶ κρύφτηκε; ὄχι. Τρεῖς φορές κάνανε προσκλητήριο οἱ διμοιρίτες καὶ ὅλοι βρεθήκανε «παρὼν» μονάχα ἡ ἀγγαρεία πού εἶχε πάει γιὰ κουραμένα ἔλειπε, ἀπὸ τὴν τρίτη διμοιρία τοῦ λόχου μας· ἀλλὰ κι' αὐτὴ, εἶχε φύγει, μᾶς εἶπανε, τουλάχιστο ἓνα τέταρτο πρὶ γενῆ ὁ βιασμὸς τῆς καμμένης γυναίκας. Ἄ, θὰν τὴ θυμοῦμαστε πάντα τὴ δύστυχη! Κι' εἴτανε τόσο καλοκάωτη καὶ γερὴ γυναίκα... βέβαια θεριό ἔπρεπε νὰναι ὁ ἀπαίσιος, πού τὴν κατέστρεψε γιὰ νὰ δυνηθῇ νὰν τὴ δαμάσῃ!...

Τελείωσε ἡ στρατιωτικὴ ἐπιχείρησι, μᾶς εὐνοῖα καὶ μόλις πέσανε τὰ Γιάννενα, ξαναῤῥήκαμε στὴ Σαλονίκη. Ἐγὼ προδιδάστηκα λοχίας, μὰ δὲν πρόφτασα νὰ φιγουράρω μὲ τὰ φαρδύα μου γαλόνια τοῦ Χαμηλιῆ τὸ μπουλαδάρ, οὔτε στὴς Ἁγίας Τριάδας τὴ συνοικία ποῦχα ἓνα παλιὸ μεράκι, γιατί σὲ δέκα μέρες μᾶς διατάξαν νὰ πάμε στὴ Νιγρίτα στὴς προφυλακές. Καὶ εἶδ' ἀτυχία· μᾶς ἐστείλλανε σ' ἓνα χωριὸ τοῦ Κάμπου· ξέχωρ' ἀπ' τὸ σύνταγμα.

Ἡ καλοκαιριά, ἡ ἀνοιξη, μᾶς φέρανε μιὰ ψυχικὴ γαλήνη καὶ μιὰν ἐνεργητικότητα ἀνωιτη ὡς τώρα. Μὲ χαρὲς ξυπνοῦσαμε καὶ ὅλη τὴν ἡμέρα τὴν περνούσαμε μὲ γέλοιο. Πικραλέσα τὸ λοχαγὸ καὶ μ' ἔστειλε ἀρχιφύλακα στὸ φυλάκιο τῆς γέφυρας κάτω στὸ ποτάμι. Οὔτε πολλὲς σκοτωθῆρες οὔτε μεγάλες εὐθύνες. Ὁλόκληρη σχεδὸν ἡ γ' διμοιρία, νὰ φυλάμ' ἓνα γεφυράκι πόρο, τοῦ Στρυμόνα. Οἱ παλιὸί μου συναδέλφοι μ' ἀγαποῦσαν καὶ δὲ μοῦ γυρίζανε λόγο, ἀλλὰ καὶ γὼ τοὺς φερόμουν πολὺ εὐγενικά.

Ὁραῖος ὁ τόπος, μαγικός. Πλατάνια καὶ λεύκες πανύψηλες, πού μόλις τίς περνοῦσε ὁ ἥλιος· φτέρες, καλαμιές, ψάθες στοὺς ὄχτους πυκνότατες, γεμάτες ἔρσο κι' εὐωδιές. Αουλουδάκια πολὺχρωμα καὶ νούφαρα ἄροσάτα μοσκοβολοῦσαν παντοῦ καὶ μεθούσαν. Μιὰ δύναμη ἀκατανίκητη μᾶς γέμιζε καὶ ξεσπούσαμε στὰ παιγνίδια καὶ τὰ γλέντια.

“Ένα όμως δειλινό, άκοιμε κάτι ξεφωνητά έκει σιμά, πού ταρχτήχαμε έλοι. Φοβήθηκα μήν εΐτανε καμιά φασαρία με τούς βουργάρους, κι’ έστειλλα δυο άντρες νά ίδουνε. Σέ λίγο έρχονται τρεχάτοι και με καλούνε νά πάω νά ιδώ, γιατί συνέβηκε μιá φασαρία με τίς Τουρκάλλες, πού πλένανε στό ποτάμι. Τρέχω και τί νά ιδώ. Μιά γυναίκα λαχταρισμένη σέ κακή χάλια, έσκουζε κλαίνοντας. Αυό-τρεις άλλες χανούμισες με φερετζέδες και γιασμάκια, δειλές, κατάρμενες και ένας γέρος Τουρκός με σαρίκι, τήν παρηγορούσανε. Ρωτώ τί τρέχει και ό γέρος πού εΐφερε καμπόσα έλληνικά με φωνή γεμάτη τρόμο μου λέει :

— Τσαούσ’ έφέντ! Αυτό χανούμ, έπλενε ρουχα στό νερό... Πάησε λίγο μακρυνά, μαζέψη ρουχα, ... ήλιος πέφτει τσαούσ’ έφέντ... Έσκυψε πάρη ρουχα, μά έν’ άσκέρι...πέφτει άπάνου...

“Ω δυστυχία! κατάλαβα. Δεύτερος βιασμός, σάν εκείνονε στήν εκστρατεία, εΐπα μέσα μου κουνώντας τó κεφάλι.

— “Α, κουζούμ, ναί ναί, εδεν...αυτό καλά κατάλαδες έσύ...τσαούσ’ έφέντ!... μου λέει ό φουκαρής ό γέρος, φχαριστημένος, γιατί’ εΐχε ιδρωκοπήσει όσο νά μου Ιστορίση τί έγινε.

“Η ίδια ή σκηνή ακριβώς! Τι φοβερό πράμα! Ποιάς νάταν αυτός, τί τέρας; συλλογιόμουνε. Γύρισα νά ιδώ τήν κακομοιρασμένη γυναίκα’ στήν ίδια κατάσταση με τήν άλλην. Τό γιασμάκι της κουρελιασμένο και σκισμένο τó φόρεμα στό στήθος. Τι ώραία, πού εΐτανε, μ’ έλη τή λαχτάρα και τόν τρόμο. “Αληθινή ζωγραφιά’ και λεπτοκαμωμένη κουκλίτσα σωστή, γιαυτό και δέν εΐχε τή δύναμη τής άλληνής ν’ άντισταλή, παρ’ άμέσως με τήν επίθεση πού τής έγίνηκε άπόμεινε ξερή’ ούτε νά ξεφωνιάση δέν έπρόλαβε. Άντιστάθηκε βέβαια, μόλις ήρθε στόν εκυτό της, γιαυτό και εΐτανε ματωμένα τά γυμνά λευκά μπρατσάκια. τó πρόσωπο κι’ ό λαιμός, αλλά τó σφίξιμο τού στρατιώτη τόσο εΐτανε δυνατό, πού παράλυσε ή κακομοίρα...δταν άρχισε νά σκούζη τίς άλλες, ό στρατιώτης χάθηκε μέσα στις φτέρες και τίς όξές, πού εΐτανε τόσο πυκνές, αδιάδατες...

Αέω τού γέρου νά ρωτήση τή χανούμ άν μπορεί νά γνωρίση τó στρατιώτη.

— ...Αχά, μου λέει, μέσα σέ ούλα τάσκέρια τού ντουσι νά τονέ δή ήά τονέ γνωρίση...

Σήμανα προσκλητήριό ήρθανε όλ’ οι άντρες και τούς εδανα στή γραμμή... Κανείς δέν εΐτανε ώρ’ άκόμα, για νά ίδουνε, εΐπα τού γέρου, και τά κραούλια. Πάλε σέ κανένανε ή χανούμ δέ γνώρισε τόν άντρα πού τής πήρε τήν τιμή... Λείπανε μόνο έξι στρατιώτες κι’ ένας δεκανέας, πού εΐχανε πάει τρεις άγγαρεία και δυο άγγελιαφόροι κι’ ένας για ψώνια δικά μου στή Νιγρίτα.

Μά τ’ εΐτανε λοιπόν αυτό τó μυστήριο!.. Δέν εΐξερα τί νά σκεφτώ. τί νά υποθέσω. Εΐπα στό γέρο πού θάταν κανένας βουλγάρος πού διάβηκε τó ποτάμι

κρυφά... κι’ αυτός τó παραδέχτηκε. Τι νά κάνει ό δόλιος, τί νά πής;.. Νικημένος εΐτανε, στή διακρίση τών κατακτητών’ τόξερε και για τούτο δέ φνέρωνε έλη τήν έχταση τού πόνου και τής θλίψης του, για τής χανούμισας τήν άτιμία... κι’ εΐταν γυναίκα τού παιδιού του αυτή!.. εΐδε και τó ενδιαφέρο μου και μολόγησε πώς Γκιουνάν άσκέρ (ρωμιοός στρατιώτης) δέ θάταν ό κακούργος’ μονάχα οι Βουλγάροι κάνουνε τέτοια, σ’ όλα τά χωριά τρούρω...

Περάσανε πολλές μέρες και δέ μούδγαينه από τούνο τó επεισόδιο τούτο. Οι γυναίκες κι’ ιδίως οι Τουρκάλλες, πάψανε νάρχουνται στό ποτάμι. Τι κρίμα! χάσαμε τ’ ωραιότερο θέαμα και τίς γλυκές συγκινήσεις πού νοιώθαμε στή συντροφιά τους. Πολλοί στρατιώτες τάχανε ψήσει με χωριατοποδίες άπ’ αυτές. “Ο Γουριώτης μάλιστα τάχε μπλέξει με μιάν όμορφη κοπελιά, τή φωτεινή και μάς εδινε άναφορά κάθε πρωί τού έρωτά του, πού σκάζαμε στα γέλια, κι’ άλλι άκόμα πολλοί. Μά όλου μας, μάς τρέλλαινε ή Βάγκω. Μιά χήρα ως τριάντα χρονών, ψηλή, άφράτη με κάτι στρογγυλοτήτες, πού άνάθανε φλόγιες. Πολλά λέγανε για τή Βάγκω στο χωριό για τή διαγωγή της’ πώς τάφκιανε πάντα με τούς ζαπίδες’ πώς τάχε με τó μουτεσαρίφι, άφ’ όντας χήρεψε πρό δέκα χρόνια’ κι’ δταν ήρθανε πέρσο οι Βουλγάροι τάφκιανε με τούς άξιωματικούς. “Ενανε μάλιστα πάει τήρ’ άκόμα στις Σέρρες και τότε βρϊσκει. Και τής κολλούσαν εύκολα τέτοια τής Βάγκω, για’ εΐτανε πολύ σκανταλιέρα και τής άρέσανε τά ξυνά. Όπως έλεγε ό Καπρέλης. “Ερχότανε στό ποτάμι ταχτικά’ δέν έπαυε ποτέ ψωμί μαζί της γιατι τόδούρισε στα δικά μας σακίδια, πού άδειάζαν πρόθυμα στήν ποδιά της. Πολλές φορές έρχονταν όλο-μόναχη.

— Πώς δέ φοβάται μωρέ παιδιά; ρώτηξά μιá μέρα τούς στρατιώτες.

— Τι νά φοβήη κύρ-λοχία, μεθ’ εΐπ’ ένας, ότι κι’ άν πάθει, δέ θάν τó πάθει για πρώτη φορά... Εΐναι όμως πλάσμα κύρ-λοχία μου έ;... Θεοκόματος! τί κορμί, τί στήθια λαχταριστά!...

Χμ... χμ!... ακούω από πίσω μου ένα στεναγμό σά μούγκρισμα. Εΐταν ό Θεοδόσης Τάβανος με τó αιώνιο χασμουρητό στό χέλι, πού έτρεμ’ ανάλαφρα...

— Σ’ άρέσει βρε Τάβανε; τονέ ρωτώ.

— Χμ!... γρόλλισε πάλι ό Τάβανος και θέλησε νά γελάση μά... χασμουρήθηκε. Πώς εΐτανε με κείνα τάραιά γένεια στις φουσκωμένες μασέλες του μόνο, Θεέ μου!...

Σίς έννιά θαρρώ τού μηνός, ακούσαμε κάτι μπουμπουνητά κι’ ουδρανός άρχισε νά συρνεφάζη. Μάιος μήνας και νά μπουμπουνίζη έτσι; Παράξενο’ δέν έορεξε όμως. Άγγελιοφόρος τού λοχαγού μάς εΐδοποίησε τή νύχτα νά προσέξουμε πολύ, γιατι ίσως οι Βουλγάροι νά μάς επιτεθούνε’ τά μπουμπουνητά είναι κανονίες, πιαστήχαμε με τούς Βουργάρους κάτω στό Τσάκι.

Εΐταν οι συμπλοκές τού Παγγαίου.

Τῆ ἄλλῃ μέρᾳ ὁ καιρὸς ἐγίνε πάλι καλὸς χωρὶς ὀμῶς νὰ πάθουν οἱ κωνοιῆς. Νέξ διαταγὴ τοῦ λοχαγοῦ μὲ διατάξῃ νὰ παρακολουθήσω τις κινήσεις τῶν Βουργάρων καὶ νὰμῃ γιὰ ἕλα ἔτοιμος· μπορεὶ νὰχουμε καὶ ἐμεῖς τὰ ἴδια. Ἔκανε μιὰ ζέστη ἀφόρητῆ. Ἐπιθεώρησα τοὺς σκοποὺς καὶ εἶπα στοὺς ἄντρες νὰ κοιμηθοῦνε γιὰτι μπορεὶ νὰχουμε ὀλονυχτία.

Τράβηξα στὶς πυκνὲς ὀξὲς μακριὰ ἀπ' τὸ φυλάκιο, γιὰ ν' ἀγναντέψω ἀπέναντι στὸν ἄλλον ὄχτο τοῦ ποταμοῦ ποὺ εἶταν οἱ δούργαροι. Πήρα μαζὶ μου τὰ κυάλια—ἕνα ζευγάρι λορνιῆτες, πρώτης γραμμῆς πλιάτσικο ἀπὸ τὴν Ἡπειρο—καὶ ἀνέβηκα σ' ἕνα ψιγλὸ πλατανι ποῦχαμε γιὰ βίγλα, νὰ βλέπω καλύτερα καὶ νὰ μὲ φουάνε κι' ἕλας οἱ ὄροσερὲς αὔρες.

Κύτταξα ὅλη τὴν ἔχταση, ποὺ εἶντουσαν τὰ βουργάρικα φυλάκια ἤσυχία καὶ γαλήνη σὰ νὰ μὴν ἔτρεχε τίποτα· καμιά ὑποπτῆ κίνηση, κανένα τὸ ἐξαιρετικώτερο ἀπὸ τίς ἄλλες ἡμέρες. Ἔμεινα ψχαριστιμένους· δὲν ἤθελα νὰ συμβῆ τίποτα στὸ δικό μου φυλάκιο, ὄχι ἀπὸ φόβο μὰ γιὰ τὴν εὐθύνη, ποὺ θάχα· ποὺ ξέρεις καμιά φορά, τέτοια ἐπεισόδια καὶ προστριβές, μπορεὶ νὰχουν ὀλέθριο τέλος. Γύρισα τὰ κυάλια πρὸς τίς Σέρρες, τὴ Νιγρίτα καὶ ὅπως εἶναι φυσικὸ—τοῦλάχιστο ἐγὼ συχνὰ τὸ πάθαινα—ἀρχισα νὰ βλέπω κωνινότερα πράματα. Ἔνα θεριστὴ στὸν κάμπο τὸ ποτάμι ποὺ ἀργακυλοῦσε, τίς γελάδες ποὺ δόσκανε τὰ βουδάκια ποὺ κυλιόντουσαν στὶς λουμπες τοῦ νεροῦ... Μὰ νὰ, σιμώτερ' ἀκόμα κάτω ἀπὸ τίς ἱτιές, μιὰ γυναίκα περπατᾷε στὶς φτέρες... εἶνε καλίκορμη...μπᾶ... ἢ Βάγκω! Ἐξέπλενε στὸ νερὸ καὶ ὄγῃκε νὰ ξαποστάσῃ... τὴν ἀφιλότιμη, χαρὰ στὸ κουράγιο τῆς νάρθη

σήμερις... δὲ τὴνὲ σκιάζει ὁ πόλεμος!... Τὴ ώραία ὄμως εἶναι, μὲ τὸ κοντοφούστανο! Φαίνονται τὰ λευκὰ τῆς πόδια ὡς τὰ γόνατα· ἔδγαλε τὴν ἄσπρη μπόλια τῆς ἀπὸ τὸ κεφάλι... τί ώραία μαῦρα μαλλιά ἔχει... καὶ πῶς γυαλίζουν ἀπὸ τίς ἀχτίδες... Παπαροῦνες ὀλόφλογες τὰ μάγουλά τῆς ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὴν κούραση... τὴ Βάγκω!...

Ναί, νὰ... ἔσκυψε σὲ μιὰ γούρνα τοῦ νεροῦ καὶ κυτᾶζει μ' αὐταρέσκεια τίς ὀμορφιές τῆς. Φχαριστήθη ἀπὸ τὸ καθρέφτισμα... γέλιο φιλάρετο ἀνέδηκε στὰ κόκκινα χεῖλη... Μπᾶ ἔχει καὶ δόντια ώραία ἢ Βάγκω ποτέ μου δὲν τὰ πρόσσεξα, δὲν τὴν εἶχα δεῖ ἔτσι... Ἐχρῶ πῶς εἶναι ὀῶ σιμά μου, ν' ἀπλώσω τὰ χεῖρα μου, νὰ τὴν ἀγκαλιάσω... Νὰ νεράϊδα φαίνεται μὲς στὰ νεράκια, ποὺ λαμποκοποῦν καὶ στὰ πολὺχρωμα λουλούδια... Ἔτσι πῶς τὴνὲ θωρῶ λαχταριστῆ, ψχαριστημένη, νὰ πετάξω μούρχεται... τὸ λύγισμα τοῦ κορμιοῦ τῆς ἤλεχτρῖζει, μιὰ ταραχὴ καὶ παλμοὶ ἀσυγκράτητοι μὲ δέρνουν...

(Σαῖλλο φύλλο τελιώνει) ΚΩΣΤΑΣ ΝΤΑΓΦΑΣ

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ :

«ΠΡΟΖΕΣ».....Δο. 1

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΑΛΑΣ :

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ 2

Καὶ τὰ δυὸ βιβλία πουλιοῦνται στὸ βιβλιοπωλεῖο
Γ. Βασιλείου καὶ Σία Σταδίου 42

Στὶς ἐπιταχίε; καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στέλλονται δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο.

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γενικὸς Διευθυντῆς ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΜΠΕΡΙΚΟΣ

ΤΑΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΕΛΛΑΔΟΣ—ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Τὸ ταχύπλοον θαλαμηγὸν Ἑλληνικὸν ὑπερωκεάνειον

“**ΑΘΗΝΑΙ,**”

ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν κατ' εἰθεῖαν διὰ Ν. Ὑόρκην τὴν 27 Μαΐου.

Ὁ νεότευκτος ὑπερωκεάνειος κολοσσὸς

“**ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ,**”

ἀναχωρήσει ἐκ Πειραιῶς (μέσφ Καλαμῶν—Πατρῶν) κατ' εἰθεῖαν διὰ Νέαν Ὑόρκην τὴν 8 Ἰουνίου.

Δι' ἐπιβάτας, εἰσιτήρια καὶ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας ὁδὸς Ἀπελλοῦ 1. Ἀρ.θ. τηλ. 320.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΑΙ : Γενικὸν Πρακτορεῖον Ἑθν. Ἀτμοπλοίας τῆς Ἑλλάδος, ὁδὸς Φίλωνος ἀρ. 44 (ὀπισθεν Ἀγίας Τριάδος). Ἀρ. τηλ. 427.

Οἱ θέλοντες νὰ ἀπολαίσωσι θέσεις ἀνάγκη νὰ δηλώσωσι ἐγκαίρως εἰς τὰ Κεντρικὰ Πρακτορεῖα τῆς Ἑταιρίας καὶ εἰς τοὺς κατα τόπους ἀνεγνωρισμένους ἀντιπροσώπους.

Ὑποστηρίζοντες τὰ Ἑλληνικὰ ἔμπορικα ὑποστηρίζετε τὴν **Σημαίαν** δας, μεγαλύνετε τὴν **Πατρίδα** δας.